

Bergensposten.

NR. 3

september 2019

22. ÅRGANG

STATSARKIVET I BERGEN

Bergensposten er en publikasjon som har vært utgitt av Statsarkivet i Bergen siden 1998. Dette er det 60. heftet i rekken.

Ansvarlig redaktør: Yngve Nedrebø
Ansvarlig for utforming: Tom Myrvold
Trykk: Statsarkivet i Bergen
Opplag: ca. 1000
Redaksjon avsluttet: September 2019
Forside: Cato Norbeck som Norgesmester i landeveis sykling

Arna rundt 1930, fra v. John Brun Larsen, Arthur Hetleøn, Magnus Antun, Olav Havenes, Rolf Nilsen, Richard Eikevik, Harald Solemsli, Svein Johnsen, Konrad Mikkelsen, Hans Sveen, Sjøstrøm, Hilmar Nilsen, Harald Nilsen, Agnar Presterud, Peder Nilsen. Dommere: Asbjørn Gjellesvik, L. G. Larsen og Annar Presterud

Bergensposten.

Innhold

Fra redaktøren	2
Agnar Presterud: Cyklesporten i Bergen fra 1885 til nu (1935).....	3
Chr. Brun Larsen: Sykkelklubben Henie.....	7
Yngve Nedrebø: Askemysteriet	39
Yngve Nedrebø: «Men hvor forundret bleve Vii ickel!» En liten studie i bergensk vrangvilje ved 250-års markeringen for Norges første folketelling	49

Fra redaktøren:

Christian Brun Larsen har vært en ivrig bidragsyter til Bergensposten gjennom mange år. Han har stadig kommet med nye ideer til tema han mener fortjener å bli gjort til gjenstand for dekning. Han har med iver og arbeidsvilje samlet stoff og bilder.

Denne gangen er det Sykleklubben Henie han har vært opptatt av. Klubben lever fortsatt, og kunne feire sin 90-årsdag høsten 2018. Christian mente de fortjente et jubileumsskrift. Det ble det til dette heftet, og vi får høre om gleden i samhold og idrett, og om en sykkelklubb som fortsatt er sprek og oppegående etter å ha rundet 90.

Christian har også hentet fram en artikkel som Agnar Presterud skrev i 1935 om hvordan sykkelporten hadde utviklet seg i Bergen fra oppstarten i 1885. Han synes den greit forteller om framveksten av denne idretten lokalt. Agnar Presterud var en sentral mann helt fra han som unggutt stiftet Henie, til han som voksen var administrator og dommer gjennom flere ti-år.

Gamle arkivsaker kan skjule det meste, og noen ganger kan det som framstår som en kjedelig bagatell utvikle seg til å avdekke et virkelig drama. Det er tilfellet med «Askemysteriet», som fra en mistanke om svindel av noen skillinger endte opp med 14 år i slaveriet.

Vi kan i 2019 også feire jubileet for folketellingen fra 1769. Vi gir feiringen en bergensk vinkling, og fokuserer på den spesielle bergenske vrangviljen.

Neste nummer av Bergensposten er planlagt utgitt ved månedsskiftet november/desember,

Redaksjonen av dette nummeret er avsluttet i september 2019.

Yngve Nedrebø

Agnar Presterud: Cyklesporten i Bergen gjennom tiderne fra 1885 til i dag (1935).

Når cyklesporten i vår by nu er kommet sig i så gode spor som den er nu vilde det være morsomt å se litt tilbake i tiden, men skal vi komme tilbake til cyklesportens første dager må vi tilbake til 1880-90-årene, da der allerede da var en klubb, nemlig Bergens Bicykel Club som drev det ganske godt en tid, med egen bane på Kronstad og deltagelse i Oslo, og alt så godt ut, men i 90-årene slappedes interessen og den gikk til slutt i glemmeboken.

I 1919 kom cyklesporten atter op og trivdes særdeles godt i flere år, der er ennu rekorder fra den tid. Bergens cykleklubb (1919-21) hadde også en pokal med Bjart på Voss. B. C. K. fikk 2 napp i denne pokal. 1921 nedla atter B. C. K. sitt virke for cyklesporten i Bergen.

I 1927 blev atter B. C. K. gjenreist av helt nye krefter, men disse gutter holdt sig stille i det første år, og ingen visste med sikkerhet om dem før Travselskapet i 1928 lavet cykkestevne på Nesttun, hvor de deltok med 2 ryttere. Klubben gikk våren 1929 inn i Henie som således optok B. C. K.'s medlemmer blant sine egne. Der kan ennu finnes flere av disse ryttere blant våre aktive i de siste år.

Den 6te oktober 1928 blev cykle-klubben «Henie» stiftet, 8 dager før Travselskapets stevne på Nesttun. «Henie» deltok her med 10 ryttere og fikk følgende plasing : 2 førstepremier, 2 annenpremier, 3 tredjepremier og nogen lenger bak som nr. 4 og 5. Efter dette stevnet på Nesttun blev der liv i cyklesporten, særlig mellem de 2 klubber, det blev en kappestrid om å bli størst og om å komme lengst. «Henie» holdt sitt første stevne alt samme høst (det var det første stevne efter at sporten var gjenoptatt). Det var et løp fra Minde rund Rådalen, Blomsterdalen med innkomst på Minde. Vinner blev Otto Morcken som blev klubbmester.

Allerede straks over nyttår (29) blev der sendt ansøking om optagelse i Distriktslaget, hvor vi blev optatt med en gang (vi var først). Da det ut på våren viste sig særdeles vanskelig å få trene på veiene, da lovligheten for sykling kun var 200m. pr. min., og i den anledning blev der sendt en klage over dette til Distriktslaget som sendte den videre. Siden har forholdene bedret sig. Den gamle lov med 200 m. pr. min. er fra 1890, altså ikke for sykling, men for velocipeder.

Der blev tidlig på våren holdt ett eller to klubblop over 20km., men så blev der arrangert et stort stevne, nemlig det første rittet Arna rundt. Med dette stevnet

kom cyklesporten helt frem; de første trin var tatt.

På høsten blev der ansøkt om optagelse i Norges Cykleforbund som blev innvilget straks. Den 6. oktober blev klubben 1 år, og i den anledning vilde styret arrangere et stort stevne og få sporten helt frem. De fikk med hjelp fra N. C. F. op 3 baneryttere fra Oslo og en dommer, og med disse i spissen samt alle våre egne ryttere lavet vi det første banestevne på Skansemyren, og det første i Bergen på mange år.

Det er nok mange som ennu husker dette stevnet. Det var fremmøtt ca. 100 tilskuere, og hermed var «Henie's» fremtid sikret. Samme

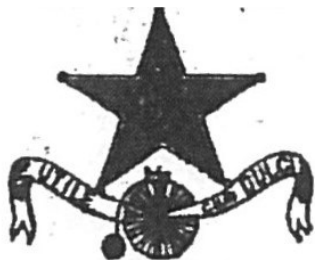
år sent på høsten, 14. oktober, blev sykle- og skøiteklubben «Comet» stiftet.

Cykleklubben «Comet» levet en del år i en beskjeden forfatning, inntil den blev gjenreist og omdøpt til Bergens Cykleklub høsten 1931.

Hans Sveen som var «Comet»s stifter, var den eneste der holdt denne klubb oppe og har således hele æren av den nuværende Bergen Cykleklub, tidligere «Comet».

Etter 1929 har cyklesporten i Bergen gått raskt fremover med cykleklubben «Henie» som den ledende.

Den bergenske cyklesport har i de 4 år den har bestått høstet mange laurbær. Således har «Henie» flere premier fra Stavanger, Sandnæs, Tønsberg, Oslo,

Bergens Bicycle Club

Kapløb

**Søndag 9de September på
Clubbens Bane ved Solheimsvandet. Concurrence
åaben for alle norske Amatører.**

Annonse i Bergensposten 1888.

Haugesund, har også deltatt i Drammen, men ikke blitt plasert.

«Henie» har også 3 bykamp-pokaler til odel og eie, i det vi tok i 1932 Akabapokalen og Bykamp-pokalen mot Stavanger, 5 runders match mot Oslo.

8de februar 1931 blev vårt dameparti stiftet og begynte i all beskjedenhet, men efter litt overveielse og efter å ha sett hvordan guttene høstet laubær for klubben fant damene ut at nu vilde de også gjøre sitt for klubben. I vår (mai) gjorde den første av dem støtet, det var formannen som her som alltid foregikk de andre med et godt eksempel. Sagt så gjort, hun kjøpte sig en spesial raser for damer. Der var dem som så litt skeptisk til dette skritt i begynnelsen, men når man hadde prøvet den, ja, så blev alle meget begeistret for det, og straks var der 3 damer til som kjøpte hver sin og den 4de bestilte en til våren. Ja, nu er det 5 av damene som kan og vil bringe klubben laubær fra den siden også.

Der blir vel flere damer i løpet av kommende sesong som slutter sig om vår kjære cyklesport.

Alt tyder nu på at cyklesporten er kommet i de rette former, og fremgangen har for de siste år vært stor. Tenk bare på den første rekorden Arna rundt på 1,42, og nu er den på 1,30 og Kalles på 1,27, og 2-milen på ca. 40 min. og nu 33.33. Ja, ryttere har vi og flere får vi. Det gjelder bare å få publikum til å møte frem på banestevnene som er den fineste og mest spennende av alle sportsgrener.

Amatørbeviset

Idretten har endret seg. Der det for noen ti-år siden var et absolutt krav om idrettsutøvernes økonomiske uavhengighet, er mange av dagens idrettsstjerner høyt gajsjerte og i høyeste grad profesjonelle, med sponsoravtaler og utstyrsavtaler.

Christian Brun Larsen har kommet over amatørbeviset til faren, John Brun-Larsen, som i 1935 fikk Norges Cykleforbunds dokumentasjon på at han som amatør var godkjent for konkurranser både på landevei, velodrom og grusbane. Han mente det kunne være greit å vise fram dokumentasjon på en for lengst for-gangen tid.

	Norges	Landevei	Velodrom	Grusbane
	Cykleforbund	A	C	B
1935		AMATØR- BEVIS		
Nr. 178				
Navn: <i>John Brun-Larsen,</i>				
Forening: <i>C.K. Henie</i>				
Oslo d. <i>12/6 357</i>				
for NORGES CYKLEFORBUND				
		Kasserer.		

Chr. Brun Larsen: Cykleklubben «Henie»

Cykleklubben «Henie» ble stiftet 6. oktober 1928 og stifterne var: Edvard Andersen, Ernst Reimers Pettersen, Agnar Presterud og Jon Presterud.

Selve stiftelsen fant sted i Øvre Korskirkealm. 6 på Agnar Presterud's gutteverelse og gutten bak idèen var 17 år gamle Agnar. Hans foreldre var Anna Karoline f. 1889 i Bergen og Annar Presterud f. 1885 i Christiania gift 7/11-1909. I ekteskapet hadde de barna Agnar, født 22/3-1911, Jon, født 12/7-1913, og Wenche født 15/2-1919. Samtlige barn var født i Bergen.

Agnar har fortalt i en samtale med Jan Haugland og Rune Sør-eide den 29/7-1998 om hvordan han fikk idèen:

Han syklet en sommer til Sarpsborg. På hjemveien ble han for-bikjørt av to sportssyklister. Han la seg på hjul. Han var ikke klar over at de var med i et sykkelritt før de kom til mål. Syklistene fra østlandet var imponerte og anbefalte Agnar å satse videre på sykkel-sporten. - - -

Det ble diskutert en del navn på klubben, som Bergen Cykleklubb eller SK Bjørgvin, Det siste navnet røk fort ut, vi hadde jo på den tiden navnestriden om bynavnet Bergen-Bjørgvin. Dagen

Som ung var Wilhelm Henie en slank atlet og verdensmester på sykkel.

derpå ble navnesaken nevnt for Annar Presterud, og han foreslo straks navnet: «Henie» etter Wilhelm Henie som ble verdensmester på sykkel i 1894. Distansen var 100 kilometer, 250 runder på 400-metersbane.

Wilhelm Henie vår første internasjonale champion.

Wilhelm Henie ble etter hvert best kjent som faren til Sonja Henie (1912-1969), og fulgte henne gjennom hennes aktive karriere.

Han åpnet sykkelforretning i hjørnegården Akersgaten – Prinsensgate, og gjorde i utførlige annonser rede for hvorfor de som overveiet å kjøpe seg sykkel burde avlegge ham et besøk. Henie minnet om at han hadde deltatt i mange hundre kappritt på Europas velodromer og baner og at han hadde besøkt kontinentets største sykkelfabrikker. Og det var hans ærlige og oppriktige mening at den engelske Swift og den tyske Schladitz var de suverent beste. De var begge til salgs på hjørnet av Akersgaten og Prinsensgate,

Wilhelm Henie (1872-1937) innledet sin karriere på skøytebanen, og tok andreplassen i EM på skøyter i 1896, men det var som syklist han nådde aller lengst. Foran 1894-sesongen hadde han store planer, og norske idrettsinteresserte fulgte forberedelsene hans i England før sykkel-VM i Antwerpen med stor interesse. Stor var sikkert begeistringen da «Norsk Idrætsblad» allerede i februar kunne meddele sine lesere at «Henie har begynt at spise

grød om morgenen» - det virket meget lovende!

De sportsinteresserte slukte med begeistring situasjonsrapporter sakset av engelske «hjulsportaviser» som var fulle av lovord. Som for eksempel:

Han er ikke ekstraordinært hurtig, men har forbausende god pust og et hjerte så stort som en løves.

Henie er en type på disse seige Nordmænd, har et ungdommelig utseende, et rundt guttefjæs, lyst hår og især lyse øine. På sin maskine er

han i sitt rette element, og nettop en af disse fanden sparte'- ryttere som publikum liker så godt.

Av en engelsk velynder fikk han forøvrig i foræring under sitt englandsopphold en greyhound som øvde seg – i likhet med sin nye herre – for forestående kappløp.

Formelt sett representerte Henie Danmark i Antwerpen fordi Norge på den tiden ikke hadde noen organisasjon som sto tilsluttet det internasjonale syklistforbundet. Denne detaljen fikk imidlertid ikke lov til å skygge for den nasjonale begeistringen da nyheten om seieren kom inn fra Belgia.

Cykle-klubben «Henie» er et faktum

Brev om tillatelse til å bruke navnet ble sendt til Wilhelm Henie, Oslo, som alt stilltiende hadde gitt sitt samtykke. De fikk ja.

Senere mottok de bilde og en stor sølvpokal fra ham. Pokalen har følgende påført tekst: «Wilhelm Henie's vandrepokal».

Vandrepokalen måtte vinnes ti ganger for å bli vunnet til odel og eie.

I premiesamlingen til John Brun Larsen (Jongen) har vi funnet et sølvbeger med høyde 4,5 cm. Det har følgende tekst «Henie Pokalen».

Også i premiesamlingen etter Agnar Presterud har vi funnet et sølvbeger med samme tekst.

Sykkelentusiasten Audun Helljesen (1910-2000)

Audun Helljesen var en samfunnsengasjert mann som hadde mange interesser også innen idretten. Et av hjertebarna hans var sykling, – samtidig som han deltok som aktiv i friidrett i Norrøna fra 1927, og han hadde lederverv en rekke steder.

I et intervju ble han spurt: Hvorfor sykling Audun?

Det ligger ikke mer dramatik i det, enn at vi var fire venner fra gaten som fikk lyst til å prøve oss med sykling. Cykleklubben-»Henie» ble stiftet i 1928, og bare noen få uker etter at klubben ble stiftet meldte vi fire venner oss inn. For min del ble jeg værende i «Henie» i 25 år, men gikk ut under krigen da nazistene ville overta der som i alle andre idrettslag. Som aktiv syklist opptrådte jeg med "turistsykel" som det het den gang, ellers var det innen administrasjon og ledelse jeg kom til å sette mitt preg på Henie. På den tiden fantes det bare en sykkelklubb i Bergen, og jeg var innom vervene som sekretær, nestformann og formann.

Utbrytere fra «Henie» startet i sin tid Bergen Cykleklubb. For å avrunde mitt sykkelliv, så tok jeg forøvrig også i sin tid initiativet til en Vestlandske Konkurranssekrets for sykling.

Cykle-klubben «Henie's» første æresmedlem

På jubileumsfesten 9. oktober 1948 ble Agnar Presterud utnevnt til Henie's første æresmedlem.

Agnar er kjent i norsk sykkel sport, fra Oslo, rundt kysten, til Tromsø i nord.

Han har stiftet sykkelklubber en gross, først «Henie», så hadde han en finger med i spillet nede i Arendal, og nå har han endelig tatt opp sykkel sporten helt oppe i Tromsø. For alle disse bragder er han også tildelt N. C. F. s høyeste utmerkelse med diplom. Dessverre hindret en stor storm nordpå Agnar fra å være til stede på festen for å motta sin utmerkelse, flyet kunne ikke lette fra Tromsø, og Agnar måtte sitte hjemme og motta utmerkelsen pr. rikstelefon.

Den 10. oktober 1928 averterte Bergen og Omegn Travelskap ved Lee Pedersen, sykkelritt på Travbanen. «Henie» var fram på her med engang og forlangte å få være orientert om alt vedrørende arrangementet hvilket «CK Henie» ble. På dette stevnet deltok klubben med 7 ryttere og vant halvparten av alle premiene.

Denne høsten øket medlemstallet sterkt. I november ble det første klubbmesterskap arrangert, med start fra Nesttun – rundt Blomsterdalen – og innkomst ved 5 kilometersteinen på Kristianborg. Vinneren ble Otto Mørchen. Samme måned ble klubbens første ordinære generalforsamling holdt i stiftelserommet for konstitusjon av styre.

Alfred og John i 1931

Det ble samtidig besluttet å melde klubben inn i Bergens Distriktslag for Idrett.

Sesongen 1929 arrangerte «Henie» flere ritt bl. a det første ritt «Arna rundt». Til dette hadde firma John Pedersen og Co AS satt opp en vandrepoal, «Diamantpokalen».

På ett års-dagen arrangerte «Henie» at stort nasjonalt sykkelritt på Skansemyren Idrettsplass. Her deltok Einar Christiansen, St. Halvard, Øivind Olsen, og Arnfinn Mortensen, O. S. F. Daniel Clausen, N. C. F. var overdommer. Fra «Henie» deltok 15 ryttere.

Stevnet ble meget vellykket både sportslig, propagandamessig, og økonomisk. Som reklame før stevnet ble der kjørt en syklefilm (forfilm) i Eldorado kino.

Daniel Clausen benyttet anledningen , mens han var her til å autorisere våre tre medlemmer Thorleif Bjerknæs, Annar og Agnar Presterud som forbundsdommere.

Ved rittet «Arna rundt» i 1930 hadde «Henie» for første gang deltakelse av syklistene fra Sandnes og Stavanger. Beste Rogalending ble nr. 7. Senere samme året deltok vi i Stavanger. Fra denne til har samarbeidet mellom Vestlandsklubbene vært både godt og framgangsrikt.

I 1931 ble damepartiet opprettet. Det eksisterte bare noen år.

Cykle-Klubben Henie arrangerte i 1931 løperguttritt i Helleveien.

Rittet var tenkt som et propagandaritt. Mange av de senere års ryttere er gutter som er kommet frem under et løperguttritt.

De siste år er rittet blitt forandret til et avmønstringsritt, hvor alle våre ryttere er med og konkurrer for siste gang i sesongen.

I 1933 ble det innført merker som ble tildelt alle som kjører løpet under den oppsatte maksimaltid, likeså ble det innført diplomer for 3 gangers deltakelse. Disse ble første gang utdelt i 1935, samtidig som Henie anskaffet nye merker. Disse er utført i hvit og blå emalje.

Disse merker er meget pene og burde bæres av alle som kan kjøre en sykkel.

Det skal bare litt trening til og alle greier fordringene 20 kilometer på 43 minutter. Denne tider mye knappere

for sportssyklistene, men for klassene over 32 år er den rommelig.

Henie hadde håp om, at deltagerne ved dette ritt ville slutte seg til klubben og på den måte være med på å bygge sykkelporten opp til et så høyt nivå som den fortjener og derigjennom få fremmet overholdelsen av trafikkreglene og høyne trafikk-kulturen til glede og nytte for alle syklende.

I de første årene arrangerte «Henie» flere baneritt på Skansemyren med god deltagelse særlig fra Oslo.

Bland alle gjestene var også den berømte skøytefører og syklist Bernt Evensen (1905-1979).

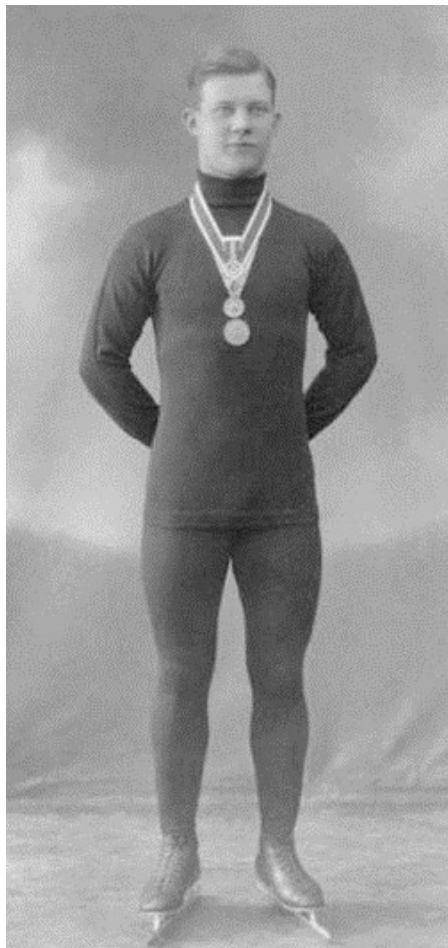
Like i nærheten av Bernt Evensens bosted lå sykkelvelodromen på Dælenenga Idrettsplass, og ikke noe var mer naturlig enn at også denne arenaen ble hans tumleplass.

Bernt Evensen fremstår som Norges fremste barnesprinter på sykkelportens område. Han er også vinner av Egebergs ærepris. I hans premiesamling finnes også 7 kongepokaler, fire vunnet på skøytebanen og tre i sykkelmesterskapene.

Før øvrig vant Bernt Evensen seks gull i nordisk mesterskap og 11 gull i NM i barnesprint på sykkelportens område.

Frem til 1932 har vi funnet følgende banerekorder i sykling satt på Skansemyren Idrettsplass.

500-meter. Dagfinn Johannessen, «Henie» 14/5-1931 tid 46,9

500-meter med flying start Bernt Evensen, O. S. F. 22/7-1930 tid 40,7

804,5-meter. K. Sivertsen, Stavanger 5/10-1930 tid 1.17.2

1000-meter Bernt Evensen, O. S. F. 22/7-1930 tid 1.31.1

1500-meter Haakon Sandtorp, Hero 5/10-1930 tid 2.24.6

3000-meter Jon Presterud, «Henie»

Bernt Evensen, skøytemester og sykkelmester

6/10-1929 tid 5.30.5

I 1932 hadde Henie fått seg overlatt arrangementet av årets Norgesmesterskap for bane som ble avviklet på Skansemyren. Distansene var 1000-meter og 10 000-meter. Hilmar Nilsen fikk 3. premie på 1000-meteren og på 10 000-meteren fikk Dagfinn Johannesen 3. premie og Hilmar Nilsen 4. premie.

Samme år hadde «Henie» en tur til Tønsberg. Her vant Dagfin Johannesen førstepremie. Likeså deltok de på denne tur på Velodromen i Oslo, hvor Hilmar Nilsen fikk andrepremie.

«Henie» har vært representert utenbys følgende steder: Oslo, Trondheim, Drammen, Moss, Stavanger, Sandnes,

Bergensmesterskapet over 20 kilometer i 1930, f.v. Karl Bakke som vant på tiden 37.01, og til høyre John Brun Larsen som ble nummer to på tiden 37.03.

Haugesund, Nesttun, og Os.

Fra 1928 til 1936 har Henie erobret 8 pokaler til odel og eie, nemlig Bykamp-Pokalen, Stavanger Sykkelklubb og Henie Akaba-Pokalen, SSK.-Henie, Henie-Pokalen, Comet nu B. C. K.-Henie, Beste 1-mannslag, B. C. K.-Henie, Oslo-Bergen, Oslo Cykleklubb – Henie i 1932, Exellents pokalen beste vestlandsk 3 manns slag, norgesmesterskapet 1935, to andrepremier i Årstad-stafetten.

Hertil kommer en aksje i 1919-pokalen.

I premiesamlingen til John Brun Larsen har vi funnet et sølvbeger med

høyde 6,5cm., med følgende tekst:

B.C.K 1919-pokalen 1933

De som har kjørt flest landeveisritt fra 1928 – 1934:

Hilmar Nielsen 41

John Brun Larsen 40

Fritz König 26

Hans Sveen 23

Eilif Christiansen 21

Karl Bakke 21

Rolf Nilsen 20

Utflykt til Norheimsund i 1931, fotografert ved Steinsdalsfossen, fra v. Fritz König, Dagfinn Johannesen, Ole Horne, John Brun Larsen, Rolf Nilsen, Alfred Schønning Olsen og Jon Presterud, alle medlemmer av Henie.

Peder Nielsen 19

Arn. Stigen 15

A. Hetleøen 15

Dommerautorisasjon

På autorisasjonsmøte fredag 26/2-1937 ble følgende aspiranter autorisert som dommere:

John Brun Larsen, Henie

Kåre B. Hansen, Henie

Odd Fanevik, Henie

O. L. Melkild, Fana I. L.

Kåre Meland, Fana I. L.

Bergensmesterskapet 100km. (1934)

Det var B. C. K. Og «Henie» som arrangerte dette sammen.

Dagen opprant med solskinn, men det ble ikke riktig ideelt, idet det blåste en ganske generende nordavind, noe som rytterne fikk føling med på retur.

Veiene var flere steder nygruset, men til tross for dette ble tidene, især for de to første fabelaktig god. - -

Arrangementet var ikke noe å skryte

av, men det var dog bedre enn det var på Bergensmesterskapet i fjor.

Der var lovet havresuppe i vendemål, men da vi kom opp der vi ryttere, var det noe langt annet «skvip-drings».

Ved en så passe krevende distanse bør arrangørene sørge for at rytterne får det de skal. Likeså når de kommer inn, og ikke denne hersens saftdrikken. Det må være noe som styrker.

Likeså gjorde lederbilen en tabbe. Det er jo så at bilen skal kjøre bak siste rytter fra ventemål, men det var ikke tilfelle her. Jeg var siste mann som startet, og bilen for rett og slett forbi meg, og den som fikk jobb med å lukke opp grunder, ikke mindre enn fem i slenget, var meg. Det gjorde meget i at min tid ble deretter. Det å gå av maskinen og lukke opp grunder, det er jo noe som hefter kolossal, og tar selvfølgelig energien og humøret fra en. Jeg håper at sådant ikke gjentar seg for ettertiden.

Av de 9 startende gav 5 ryttere opp.

Resultater:

Bergensmester Alfr. Moldeklev, B. C. K. 3.16.00

2. Hilmar Nielsen, Henie 3.17.00

3. Fritz Kønig, Henie 3.27.00

4. John Brun Larsen Henie, 3.38.05

Vintertrening

John Brun Larsen (Jongen) (1913-

Vintertrening på Gulfjellet 1932.
John Brun Larsen.

1993) fortalte meg at han og klubbkameraten Fritz Kønig (Køningen) (1911-1980) trente om vinteren i Atletklubben-Bjørgvin. Det er fortalt at «Køningen» gjorde det svært godt i bokseringen, og at han hadde Stein Johnsen som sparringpartner.

Dersom «Jongen» og «Køningen» hadde anledning drog de i helgene til Bontheit for å gå på ski. De overnattet hos Jon Øvstebø. Det forekom også at noen av de andre «Henie»-guttene tok turen opp til Jon.

Norgesmesterskapet i Stavanger (1934)

«Henie» var bra representert til mesterskapet over 30 km., og vi var virkelig spent om hvordan det ville gå, om en

av våre ryttere kunne hevde seg her. Men det ble løgn. Alle de 7 ryttere vi hadde nede havnet langt ned. Hilmar Nilsen var utsatt for et kjedelig uhell i starten, idet krankbolten brast, slik at han måtte bryte løpet straks. Dette var et av våre beste håp. H. Fosse kjørte utmerket, inntil ca. 12 km. gjenstod, da han ved et uhell under veksling med ”Rye”s F. Sætrang kom til å kjøre for tett opp til denne således at Fosse falt av maskinen her. Begge disse to ryttere tapte meget tid, da de måtte kjøre alene resten, så Fosse havnet på 23. plass ellers hadde denne kommet under de 10.

Kåre Hansen kjørte her meget svakt, og det kan han takke seg selv, for etter det startnummer han hadde foran Ragnar Johansen, denne som kjørte Kåre inn ganske snart, men Kåre klarte ikke dette tempo, da han kjørte med for stor gir. Hvis Kåre ikke hadde tatt utvekslingsapparatet av til dette ritt ville han uten tvil klart å holde følge med R. Johansen.

Det var altfor meget motvind her under dette rittet for at Kønig den store med sine 90kg skulle klare å brøyte seg igjennom på utoverveien, han sto formelig stille ute på de uendelige Jærflaten, men tross dette kjørte Kønig bra, han kom på 31te plassen.

Av BCK-rytterne som kjørte, overrasket Bj. Eide. Han plasserte sig som beste bergenser, nr 17, og ble tildelt premie. Han benyttet utveksling (gir), men for det var det bra levert av Bj. Eide

Banerittene

Om ettermiddagen ble der avhølt nasjonalt ritt på banen. Her startet Hilmar i et 1500-meters schratz-ritt som startet 8-delt. Hilmar ble her nr. 3, og kjørte strålende. A. Thorsen og Sv. Olsen klarte ikke noen plasseringer, for lite kjent med banen antagelig.

Ellers var arrangementet stilig og flott, med høytaler både på landevei og bane.

Januar 1935

(Cyklisten 1935 januar Red. Agnar P. Medarbeidere; Alfr. Olsen, Alf Nilsen)

Ja, nu sier og skriver vi året 1935. Et nytt år er begynt. Solen er oppadgående, og det blir lysere og lysere dag for dag. Snart må vi begynne å tenke alvorlig på å komme i form til den nye sesong. Sesongen 1935. Vi går inn i Henie's 7de sesong, og 7 år har det vært, alle med fremgang for sykkelporten her i Bergen.

Ja, hvert eneste aktivt medlem bør nu snarest se til å tenke på å få litt forhåndstrening, så han kan tåle hard trening når vi for alvor begynner sesongen.

Alle må gå inn for «Henie» og sykkelporten i Bergen: La det bli slik at vi senere kan si om sesongen 1935: Husker du? Husker du?

Det var det året BCK arrangerte NM i sykling over 100 km.

Henie hadde mange gode ryttere, og derfor ble det arrangert et uttagningsritt

CYKLISTEN

Organ for cykle-klubben „Henie“

2. årg. - Nr. 2

Redaktør: H. Nilsen

Februar 1933

Halvårs-generalforsamling.

I henhold til lovenes paragraf 8 innkalles herved til den halvårige generalforsamling (ordinært medlemsmøte), som avholdes på Hotell City torsdag den 6te april kl. 20.30 (8.30).

Til behandling foreligger:

1. Beretning og halvårsregnskap.
2. Valg på nytt styremedlem istedetfor Agnar Presterud.
3. Valg på representant til Distriktstinget.
4. Forslag om opprettelse av Dameavdeling ved tilknytning av Damepartiet.
5. Eventuelt.

Forøvrig henvises til lovenes paragraf 8.

Forslag som ønskes behandlet på halvårsgeneralforsamlingen, må være styret ihende senest 8 dager før generalforsamlingens avholdelse.

Styret.

Hvor står klubben idag?

Et halvt år er gått siden det sittende styre overtok ledelsen i klubben, og nu foran den halvårige generalforsamling finner jeg det på sin plass å rette en alvorlig henvendelse til medlemmene.

Vår økonomiske stilling må nu være så vel kjent blandt samtlige medlemmer at det skulde være unødvendig å gjenta det her, men hvad en stor del av medlemmene — ja kanskje altfor stor del — ikke synes å være klar over, er hvorledes dette lammer vår klubb og vårt arbeide. Ja, der finnes sogar endel medlemmer som vi aldri ser noget til. Hvad gjøres der fra medlemmenes side for å hjelpe til her og støtte klubben. Jeg tør idag trygt si: *Intet!*

Det ser næsten ut for at mange tror at vi har et styre og styret klarer nok det hele — men skal der i vår vanskelige stilling vises noget positivt resultat

ut av det som klubbens ledelse vil føre igjennem, da må de først og fremst få medlemmenes hjelp. Ikke bare en og annen av medlemmene må arbeide, alle må være med nu når det gjelder. — Økonomien lammer oss mere enn noget annet og sesongen står nu for døren. Skal vi gjennomføre denne må der tas et tak for alvor — et tak som viser interessen for klubben og sporten.

Vår gjeld var stor efter fjorårets sesong og styret har i de måneder som er gått sett sig nødsaget til å gå forsiktigere tilverks enn nogensinne for og nærsagt spilt statistens rolle. Det administrative arbeide har nok gått sin gang, men vårt arbeide ellers har vært hemmet. Men medlemmene synes ikke engang å vise forståelse av vår stilling og av ideen med vårt arbeide. Selv en sådan kurant ting som kontingenten slurves der med, og mange er de medlemmer som er blitt purret og purret og sikkerlig har kunnet betale, men det skorter på en eller annen ting. Burde det ikke være ethvert medlems plikt å betale sin kontingent fullt ut av sig selv og i ethvert fall ved purring. Derved spares styret for ubehageligheter og man får syn for interessen. Men denne synes for tiden å være minimal. Der er mange som utelukkende synes å være i klubben for å kjøre — i og for sig det rette — men der gjøres litet eller intet for at kjøringen skal kunne vedvare fremover. Her er det nemlig arbeidet må konsentreres, hvis i det hele sporten skal kunne leve i Bergen.

Vi er i år gått inn i vårt 5te år og styret har satt sig store mål for sesongen. Skal disse gjennomføres må alle være med og arbeide. Vi har slitt de 5 første og forhåpentlig verste år, og det har gått jevnt

Hvis De står

i tvil om hvor De skal gjøre Deres innkjøp av gull-, sølv- og plettvarer, passende som presenter til alle anledninger og til aller billigste priser,

så sett Dem

i forbindelse og her prisene hos

Gullmed G. Underhaug.

Strandgaten 112

Moderns jorlovelsesringer.

forut for NM. «Jongen» fortalte at han var storform den dagen og han kjørte inn et par ryttere som startet før ham. Da han nærmet seg mål reiste han seg fra setet for å spurte og i det han trør til, løsner styret og han styrtet rett i bakken ca 100 meter før mål. En av tilskuerne, en dame, spør «Jongen» om han slo seg. «Jongen» svarer «få låne sykkelen Deres inn til mål», og nærmest triver sykkelen fra henne. Dermed kom han i mål på damesykkel. Tiden ble så god at han uten fall hadde vunnet rittet.

Etter dette fallet fikk han store smerter i armen omkring håndleddet. Han kontaktet dr Nikolai Lauritz Winsnes (1869-1942). Han fikk støttebandasje rundt håndleddet og legen frarådet ham å delta i NM, men «Jongen» hørte ikke på legens råd.

Følgende Henie-gutter stilte til start: Alexander Thorsen, Fritz Kønig, Hilmar Nilsen, Håkon Fosse og «Jongen».

BCK hadde lagt rittet med start fra Møhlenpris og rundt Arna til vendemål i Helleveien, ved trikkens endestasjon. Arrangementet var godt tilrettelagt, med poster i hver sving og veikryss, og med kraftig malte piler som viste sykkelistene den rette veien, og deltagerne ga etter rittet de beste lovord for måten som rittet ble avviklet. Starten gikk fra Møhlenpris lekeplass fra kl 9.30 og fremover med 3 minutter mellom hver av rytterne.

Favorittene, som hørte hjemme i Oslo, hadde fått heldige startnumre, men likevel med så pass mellomrom at det ikke ble tale om «kompiskjøring» mel-

lom dem. Derimot var det flere slike grupper av kompanjonger og nevnes kan det at de to beste bergenserne var mye med på å henge på hjul med Frank Sætrang i ca 70 km. Bergensmesteren Alexander Thorsen, som var blant de første startende, lå som nummer 5 ved vendemål, men ga opp i Arna på retur.

«Jongen» forteller videre at han hadde startnummer foran Ragnvald Martinsen (som vant sitt 6te norgesmesterskap over 100 km i dette rittet). Det varte ikke lenge før Martinsen hadde tatt «Jongen» igjen, og idet han kommer opp på siden sier han til «Jongen»: «Heng deg på hjul «Henie»!

«Jongen» forteller meg at dette gikk fint de første kilometrene, men det ble tyngre og tyngre for hver motbakke den bandasjerte armen hovnet opp og han ble kraftløs i armen så han måtte slippe hjulet til Martinsen.

Deretter ble han innhentet av klubbkameraten Håkon Fosse, som han hadde slått i uttaksrittet. Det første Fosse spurte «har du punktert». «Nei, det er denne armen», sier Jongen og viste han den bandasjerte armen. – Fosse hjalp ham med å løse forbindingen og etter kort tid kom kraften tilbake i armen og tempoet økte, og Fosse la seg på hjul. – Rett før mål slapp Jongen Fosse forbi, som takk for hjelpen. Det viser også tiden fra vendemål til mål, Fosses tid 1.40.03, Jongens tid 1.40.06.

Rekkefølgen i mål ble (tidene i parentes er anvendt tid på første og andre halvpart av rittet):

Henie etter andreplass i Årstadstafetten i 1933. Bak fra v. Ole Horne, Rolf Nielsen, Hilmar Nielsen, Birger Aardal og Harald Nielsen. Framme fra v. John Brun Larsen, Trygve Gjertsen, Alf Nielsen, Odd Fanevik, Kaare Øen, ukjent og Albert Thorsen

Ragnvald Martinsen, Oslo S.F. 2.58.08
(1.29.02 - 1.29.06)

Ragnar Johansen, Oslo S.F. 3.02.22
(1.32.37 - 1.29.45)

Frank Sætrang, Rye, Oslo 3.02.27
(1.32.30 - 1.29.57)

Asbj. Kristoffersen, Trondheim
3.07.32 (1.32.36 - 1.35.56)

Arnold Stigen, Bergen VK 3.08.54
(1.38.30 - 1.30.24)

Fritz Kønig, Henie 3.09.54 (1.35.30 -
1.34.24)

10. Hilmar Nilsen, Henie 3.13.06
(1.34.02 - 1.39.04)

13. Håkon Fosse, Henie 3.17.44

(1.37.41 . 1.40.03)

16. John Brun Larsen, Henie 3.23.48
(1.43.42 - 1.40.06)

Norgesmesterskapet i lagsykling (beste 3-mannslag) blev vunnet av CK Henie, ved Fritz Kønig, Hilmar Nilsen og Håkon Fosse, på en samlet tid av 9.40.44, og fikk forbundets diplom samt restauratør Neumuth Rønnes pokal.

Mesterskapet holdt på å bli avlyst lørdag

I en samtale vi (BT) hadde med ritets overdommer, hr Borg Hansen, Oslo, som også var Sykkelforbundets utsendte representant, uttalte denne

bl.a. at han lørdag tok sterkt under overveielse å avlyse rittet som gjeldende mesterskap og la det gå bare som nasjonalt ritt. Så vel Martinsen som Ragnar Johansen erklærte nemlig etter å ha befart løipen at svingene var for krappe og at løipen i det hele tatt var livsfarlig, - og at de hadde bestemt seg for å promenerer løipen om søndagen.

Da arrangøren, om hvem han forresten bare hadde lovord å fortelle, erklærte at der ikke kunde skaffes bedre løipe omkring Bergen, traff overdommeren beslutning om at rittet allikevel skulde gjelde mesterskapet. Men i fremtiden vil man før henleggelse av mesterskapsritt til Bergen i god tid foreta en befaringsløp for løipen godkjennes. Som rittet blev avviklet var man allikevel glad for å ha gitt tillatelsen til at løipen blev brukt. Og han var imponert over at deltagerne under de foreliggende forhold oppnådde så utmerkede tider.

Mesteren uttalte efter rittet: Veiene var gode, men bevars hvor farlige, - jeg er glad jeg kom helskinnet i mål. Hadde ikke et eneste uhell på veien. Krim.

Cyklisten Nov. 1936:

Referatene.

Når vi nu skal gå inn for Henie's 9de sesong neste år, bør vi arbeide for å gjøre den til den beste av disse.

Det nytter lite om rytterne kjører godt

når avisreferatene som skal gjøre sporten kjent er dårlig. Som eksempel kan tas referatet fra Vestlandsmesterskapet 1935, hvor der også ble satt ny norsk rekord. Fordi om Henie's ryttere falt igjennom, så vår bestemann ikke kom lenger opp enn på 7. plass, bør ikke referenten undervurdere de som vant selv om det var BCK-gutter i teten.

Haugesundsturen hvor Alex. Thorsen satte ny Bergensrekord over 60 kilometer ble ikke nevnt før i referatet fra kretsmesterskapet over 100 kilometer og Hilmars tid ble slett ikke nevnt.

Henie arbeider for å få sykkelporten frem her i Bergen, og skal den frem må det skje ved hjelp av avisreferatene. Agnar Presterud forslo at hvis John Brun Larsen har interesse for referatene å henvende seg til Krim. Bergens Tidene, og få referere syklingen for denne avis. Vi kan ikke godt velge en avisreferent, den som har interesse får selv henvende seg til avisene.

Rolf Nilsen som var forman i «Henie» (1934) hadde følgende innlegg i "Cyklisten" Juli-August 1934;

Til Henie-guttene

Sesongen lakker mot slutten, guttene er full i trening det vil si nogen. Det er synd å si at det er så mange gode ryttere som ikke trener., ryttere som har kjørt i hele sommer, men som av en eller annen grunn holder sig borte fra konkurransene. Jeg vet ikke hva det er kanskje en av disse kan si mig grunnen;

Jeg vilde være meget interessert i dette spørsmål. Alle må forstå at

nettop i år trenger vi alle krefter som er i klubben og vi har de, det har vist seg i senere konkurranser, at vi har hatt gode plasseringer, men det er ikke nok. Det er mengden som skal til, således at vi kan beherske hele rittet. Tidligere har alltid «Henie»-navnet vært på premielisten, og navnet har alltid dominert, kun i år har vi snakket akterut. Dette må ikke skje, for klubben vår har alltid vært den ledende i Bergen, ikke bare det, men den har vært den ledende på hele Vestlandet. Det har vist sig på de mange pokaler klubben eier. Derfor gutter: Heng i og tren! Og gjør din plikt mot klubben, ja, for det er en plikt. Vi har heldigvis en del ryttere som er son stilling bevisst, og som virkelig henger i og trener, disse er vi stor takk skyldig, foruten de hadde «Henie» tapt mange av konkurransene i år.

Mottoet for resten av sesongen må være: Heng i og tren, så vi igjen kan heve klubben opp til å være den beste

Men alle må være med å løfte

Formannen

I anledning John Berentsen's tale på 60-årsfesten til «Henie» forteller han:

I 1935 ble vårt lag tildelt N. C. F. s diplom for beste 3-manns lag ved 100km Norgesmesterskap. Rittet ble arrangert av B. C. K. I 1939 satte Erling Hansen fra «Henie» ny norsk rekord over 30km. og to Heniegutter fikk distansemerket i gull.

Våre beste år resultatmessig var vel fra 1935 og frem til 1940.

Det synes klart at "Henieguttene" tok formannen's formaning på alvor. - - -

«Henie» har vært direkte og indirekte årsak til opprettelse av følgende klubber: Sykle og skøyteklubben Comet (senere B. C. K.), Fana idrettslag, sykleggruppe, ATI. sykleggruppe, os turn, sykleggruppe, Høydekameratene (nå Varegg) sykleggruppe, Manger Idrettslag sykleggruppe, Nymark Idrettslag sykleggruppe, Arendal Sykleklubb (1933) Idrettsforen, Fløya, sykleggruppen, Tromsø Steady, sykleggruppen, I.O.G.T. ungdomslag Unge Krefter sykleggruppe, og Arbeidernes Turn og idrettslag.

Fra 1928 har følgende vært formenn i "Henie":

1928-30: Agnar Presterud.

1930 høsten: Peder Nilsen.

1931: Audun Helljesen.

1932: Annar Presterud.

1933: Asbjørn Gjellesvik.

1934: Rolf Nilsen.

1935-38: Agnar Presterud.

1939: Hermann Amundsen.

1940-45: Odd Fanevik.

1946: Hilmar Nilsen.

1947: Agnar Presterud – Odd Fanevik.

1948-49: John Berentsen.

1950: Alfred Sjursen.

1951: Jakob Jakobsen.

1952-53 Finn L. B. Larsen

Hilsen

Fra overdommeren ved Norgesmesterskapet i banesykling (1932) har vi mottatt følgende:

Herr Redaktør!

De har anmodet mig om å skrive litt om mine inntrykk fra Norgesmesterskapet på bane, som Deres forening arrangerte i sommer, hvilket jeg gjerne vil gjøre. Det hele oppholdt i Bergen fra ankomsten lørdag morgen til jeg atter måtte reise igjen så altfor tidlig søndag aften vil alltid bli et av mine vakreste minner fra min deltagelse ved syklerittarrangement. Likeledes var både Oslorytterne og jeg selv behagelig overrasket over den vakre bane på Skansemyren, og over grusdekket, som ikke kunne være bedre på en jordbane. Cykleklubben «Henie» har all ære av arrangementet av årets Norgesmesterskap på bane, selv om jeg som min personlige mening må si at det blev litt for mange 10 000m. Men til gjengjeld var disse spennende, at de var vel verdt å se. Jeg kan ikke annet enn beklage de gode bergenserene, som ikke kjente sin besøkelsestid og innfant sig på Skansemyren denne vakre lørdag eftermiddag for å se sine bysbarn konkurrere med Oslo-rytterne. Og de var slett ikke dårlige konkurrenter. Der om vidner resultatlisten. I ryttere som Dagfinn Johannessen og Hilmar Nilsen har Bergen ryttere, som nok vil kunne gjøre sig gjeldende fremover. Jeg vil også benytte anledningen til på denne måte å sende en hilsen til mine kolleger i dom-

merkolegiet. Samarbeidet var hele tiden det beste, og jeg håper at det ikke skal være så lenge før jeg atter får anledning å hilse på dem igjen. Videre må jeg gi «Henie» en kompliment for dens interesserte og dyktige dameavdelingen. Jeg fikk bare så alt for kort tid til å lære medlemmene ordentlig å kjenne.

Deres Arne Evensen

Wilhelm Henie's død (1937)

Vi har mottatt det triste budskap at klubbens navnefar, storsyklisten Wilhelm Henie er avgått ved døden i U.S.A.

Det er mange som kun kjender Wilhelm Henie som Sonjas far, og ikke som Norges største og fremste syklist. Henie begynte som syklist da han var 17 år.

Det første ritt han deltok i var den 2 juni 1889 på Majorstuens bane. Henie deltok aktivt både hjemme og ute helt frem til 1902.

I internasjonale ritt i København og London har han sine største seire. I 1891 vant han således ikke mindre enn 21 seire, av disse ikke mindre enn 6 nye rekorder.

Foruten alle seirene er han den eneste norske syklist som er blitt verdensmester over 100km. Verdensmester Antwerpen 1894. 3. plass verdensmesterskapet Köln 1895, 2. plass i verdensmesterskapet Paris 1900.

Foruten disse plasseringer oppnådde Wilhelm Henie et utall av nordiske og verdensrekorder, således satte han på Hearne Hille-banen i London 1894 ny verdensrekord over 2 til 10 eng. Mil som stod urørt i 2 år.

I 1891 innehadde han skandinavisk mesterskap over 5000-meter.

Cykleklubben Henie sender familien Henie sin dypeste deltagelse i anledning Wilhelm Henies bortgang. Vi lyser fred over hans minne.

Os Turnforening startet syklegruppe (1935)

Kretsmesterskapet i 1937 over 30 kilometer tilfalt Os Turnforening og de skilte seg fra arrangementet med glans.

Løipen var meget god, men det var en del generende vind på tilbakeveien.

Løpet blev avviklet greit og hurtig og uten nevneverdige uhell. Tidene var eget gode og bemerkelsesverdig er at der var hele 8 mann under «Distansemerketiden».

På resultatlisten finner vi følgende ryttere fra Os Turnforening:

15. Jørgen Handeland tid 52.22

19. Ingolf Sveen tid 54.40

21. Alfred Strøm tid 57,-

Samtlige dommere var fra Henie: Sverre Kolbjørnsen, Odd Fanevik, Rolf Nilssen, John Brun Larsen, og Agnar Prestertud. Som starter hjalp Rosendal Høidekameratene, hvilket vi tar som et godt bevis på samarbeidet innen sykkelklubbene i Bergen.

Idrettsstreiken og A/S Dolvikhaugen

Norge ble okkupert i 1940, og de nye styresmaktene prøvd å få kontroll over de ulike sidene ved samfunnet, derunder også idretten. Dermed fikk vi idrettsstreiken i 1940-1945 og alle idrettens midler og eiendeler skulle leveres inn til våre nye myndigheter.

«Henie» valgte derfor å opprettet a/s Dolvikhaugen i 1941 for å sikre lagets verdier. A/S Dolvikhaugen ble oppløst i 1946 og alle aksjene ble tilbakeført til «Henie». Laget hadde planer om å bygge sykkelbane og hytte på tomten.

Det framgikk av «Cyklisten» for februar 1946 at aksjonærene i AS Dolvikhaugen var blitt innkalt til generalforsamling, og som punkt tre på dagsorden

stod spørsmålet om bane på tomten.

A/S Dolvikhaugen var et datterselskap av «Henie». Selskapet som ble opprettet som et dekke for klubbens hytteplan og kasse, hadde ved oppstarten barnespørsmålet på programmet. Det var satt fram forslag om at man ved hjelp av fremmede skulle sette i gang arbeidet med ban. Det ble sagt at dette bare var begynnelsen på klubbens sterke ønske om eget baneanlegg med klubbhus og fullt utstyr.

Men det ville være nødvendig med økonomisk støtte, og det ble ved innkallingen bedt om at de som hadde anledning, ville støtte arbeidet etter beste evne.

Forsøkene feilet. «Henie-guttenes» drøm kunne ikke realiseres, og i 1951 ble AS Dolvikhaugen solgt, og i stedet kjøpte man en hytte ved Osevatnet i Gulfjellet.

1945

Straks etter krigens opphør samlet styret seg for å ta opp igjen klubbarbeidet. Det ble kalt inn til ekstraordinær generalforsamling 20. mai. Frammøtet var svært godt. Det ble enighet om å starte sesongen 6. juni med en 10-kilometer. Til dette rittet ble det satt opp et «fredsdiplom» til klassevinnerne. Ved valget ble hele styret gjenvalgt.

«Samarbeidet og samholdet innen styret og mellom styret og medlemmene har hele tiden vært særdeles godt La oss med en gang si at det samhold som hersker innen «Henie#

er det aller beste og tjener klubben til all ære, og vil nok vise seg å bære frukter for fremtiden.»

Tilgangen på nye medlemmer var god med 27 nye. 12 medlemmer ble fjernet fra registeret, fire av dem på grunn av unasjonal holdning. Ved utgangen av 1945 hadde klubben 137 medlemmer.

Vosseturen

Det ble arrangert et merke- og propagandaritt på Voss i september 1945. Det ble en strålende dag for Bergenssyklistene. Henie mobiliserte ryttere fra 14 til godt over 40 års alder. Det ble agitert i det vide og brede til vossingene om å melde seg til 2-milen.

«Ja, Rosendalen og Fanevik maste dem i svime», og det hjalp jo fint det, 2 mil kan du bruke hele dagen på, men kom tilbake før Bergenstoget går, så de som agiterte.

«Ja, du veit me kan no greia å kjøira det skarve milene, vi fekk mange ofre medd. Det var opp med øpste skjorteknapp og trøyen i marken. Å so va da te subbe av garde. Henies gamle garde var representert med Agnar i spissen, som var oppfinneren av denne berømmelige tur. Og ellers var de med det store Fantomet Kønig, Haralden, Jongen, Hilmen og Bakke.

Harald var riktig i sitt ess i dag, nede på stasjonen på Voss gjorde han noen fæle atombyks, så stakkars Bakke ble vettskremt og kjørte 2-mila på 38 minutt, på damesykkel!

CYKLISTEN

Organ for Cykle-klubben „Henie“, Bergen

Syklesport — Motorsyklesport — Bilsport

NR. 1

MAI 1945

9. ARG.

Gud sign vår konge god!
Sign ham med kraft og mot,
sign bjern og slått.
∴ Lys for ham ved din ånd,
knytt med din sterke hånd
hellige troskaps bånd
om folk og drott ∴:

Gud signe vårt dyre fedreland
og lat det som hagen blomra!
Lat lysa din fred frå fjell til strand
og vetter for vårsol rama!
Lat folket som broder saman bu,
som kristne det kann seg soma!

Velkommen igjen!

Endelig slo frihetens time for vårt kjære gamle Norge. Kirkeklokkene har ringt freden inn over det ganske land. Folk har feiret og festet sju dager i trekk. Gledens smil og sorgens tårer har avvekslende avløst hverandre — ja, av og til var også gledens beste uttrykk nettopp tårnene.

Avisene har forsøkt å skildre disse glødestundene. Men hvem kan skildre dem? Ingen! Ord blir så fattige og glansløse for alt det store vi har vært fylt av. Vi venter på en dikter som kan finne ordet. — — —

Når den første store glødesrusen har lagt seg — da står arbeidets velsignede dag foran oss. Velsignet fordi vi atter kan tenke og tale fritt — under ansvars personlige censur — og velsignet fordi arbeidet kan gjøres under frihetens begeistrende og inspirerende innflytelse.

Etter 5 lange år i hi — kan norsk idrett og dens menn og kvinner atter ta fatt. Ja, det er nesten ikke til å tro. En føler det nesten som bjørnen når den kommer ut av vinterhiet sitt — der den står undrende og uvis og myser mot den flammende og lysende vårsol, or og blendet og vet ikke riktig om den tør røre seg av flekken den første stunden. Men så rører den på seg og drar avsted. . . .

Og no begynner norske idrettsmenn og -kvinner å røre på seg. No skal der igjen arbeides med liv og lyst — spydet skal suse gjennom luften, fotballen dundre i nettmaskene og syklen atter rulle utover landeveien i full speed. . . .

Velkommen til arbeid, til frihetens arbeid under personlig ansvar.

Krim.

König klarte seg ned på 37. Det kvakk i publikum da König ble ropt opp til start. Det var ikke lett for en mann å holde ham på startstreken, så König ropte ut: «Her må sveis og flytekran til unnsetning.» Ja, da lo vossingene så løypen slo krøll på seg.

Dagens beste tid ble besørget av Odden på 33,52. Hilmen var og med på racet etter mange års forsvinningsnummer, og klarte sin oppgave uten trening på under 40 minutter.

En mann vi savnet på Voss, var L. G. Larsen, men i sommer skal vi dra ham med oss. Som sagt, det ble en vellykket dag for oss alle.

Hjemturen nedover med toget ble alle tiders underholdning, med Rosendalen som konferansier, Amundsen var oppsanger, Rolf Nilsen trekkbasun, Agnar «Prest» på fløyte, Fanevik med pinsett og klarinett og Pitteren slagverk, Ja, det var den turen.

Neste ritt blir propagandaritt på Os i oktober.

Jongen.

Årsberetningen 1946

I 1946 deltok følgende ryttere for Henie: Odd Sørensen, Robert Arnesen, John Berentsen, Erling Hansen, Rolf Nilsen, Hagbarth Hansen, Håkon Stuholm, Arne Walderhaug, Kaare Kobbeltvedt, Arne Fyrnes, Petter Eriksen, Agnar Presterud, Fritz König, Art-

hur Havre, Karl Bakke, Gunnar Olsen, Norvald Kobbeltvedt, John Brun Larsen, Arthur Kvinge, Jens Knudsen, J. Henrik Andersen, Magnus Anthun, Harald Nilsen og Hilmar Nilsen.

En mann var savnet sommer og høst. Kaare Kobbeltvedt var syk. Laget uttalte et sterkt ønske om at han snart ville kunne komme tilbake.

Det hadde vært arrangert 10 krets- og nasjonale ritt, samt fire klubbritt. Det mest bemerkelsesverdige var rittet rundt Lille Lungegårdsvann, 30 runder. Det ble et på alle måter vellykket propagandaritt, med minst 5000 tilskuere, som syntes å følge rittet med stor interesse. En rytter fra Drammen og tre fra Sandnes stilte opp, og det var Tor Torsen fra Sandnes som vant. Henie rettet en stor takk til politimesteren og til trafikkfullmektig Stumpe ved Bergen politikammer for velvillig tillatelse til å gjennomføre rittet rundt Lille Lungegårdsvann.

Vestlandsmesterskapet over 70 kilometer gikk i Stavanger. Odd Sørensen, John Berentsen og Kaare Kobbeltvedt stilte for Henie, og Agnar Presterud var med som dommer, Ved banerittet i Haugesund deltok John Berentsen og Arne Fyrnes. Arne Fyrnes også stilte på 30 kilometeren.

NM på bane gikk i Trondheim og John Berentsen var med fra Henie, Han deltok også i et rundbaneritt samme sted. John Berentsen satte ny krets- og Vestlandsrekord over 1000 meter med tiden 1.28.1. Den gamle rekorden hadde Gustav Grimen fra Fana med 1.28.2.

Styret i Henie i 1946-1947, framme fra venstre: kasserer John Berentsen, varamann Arthur Havre, viseformann Agnar Presterud, formann Odd Fanevik, sekretær Petter Eriksen. Bak f.v.: formann for nabogruppen Annar Presterud, første suppleant John Brun Larsen, 2. suppleant Alfred Sjursen og sykkelrepresentant Robert Arnesen.

Den var satt i 1937.

NM over 30 kilometer gikk i Stavanger med Odd Sørensen, Hagbarth Hansen og Erling Hansen fra Henie som deltakere. Stort andre fra Bergen var dessverre ikke med.

Henie var med i så godt som alle ritt som var arrangert i kretsen. På rundt 100 starter var resultatet at Henie hadde fått 48 førsteplasser, 26 andre plasser og 14 tredje plasser.

To av kretsens fire kretsmestre kom fra Henie, Robert Arnesen på 100 kilometer og John Berentsen på 1000 meter.

Henie fikk diplom som beste tremannslag på 30-kilometeren, og det samme i banerittet.

Henie hadde fått 29 nye medlemmer, 18 seniorer og 11 juniorer. Medlems-tallet var ved utgangen av året 165.

Vinteren 1945-46 var det innendørstrening på Sandviken skole i samarbeid med Sportsklubben Trane, og en del av medlemmene benyttet seg også av tilbud fra BSLK om felles trening på Stadion. På vårparten 1946 ble det drevet kondisjonstrening med Petter Eriksen som leder. Det ble mange turer rundt om på Ulriken.

Sykelrasjonering

Etter krigen var det rasjonering av mange varer, blant disse sykler. I 1946 meldte Cyklisten at det var rykter om at sykler igjen kunne bli fritt til salg. Bekymringen var om gummi ville bli frigitt på samme tid.

Informerte kilder mente å vite at det bare var pålegg om anvisning som var borte. Det var ikke kommet flere sykler i salg.

Årsmøtet 1948

Henie holdt sitt årsmøte på Hotel City 9. desember. Rundt 30 medlemmer møtte. Formannen ønsket de møtende velkommen. Beretningen ble opplest og vedtatt med et par bemerkninger.

Beretningen fortalte at laget hadde arrangert 9 ritt der NM på bane var det største, ellers var det Lille Lungegårdsvann rundt, Vestlandsmesterskapet på bane, jubileumsritt på landevei, samt pokalkamp mot BCK.

Arthur Kvinge var blitt dobbel vestlandsmester på bane og kretsmester på 1000 meter på bane.

Junioren Normann Thorsø hadde hatt en flott sesong og fikk for andre gang Fritz Kønigs statuett. Anton og John Berentsen hadde sammen med Annar Presterud mottatt NCF's fortjenstmerke.

NM i banesykling ble arrangert av Henie og gikk på Skansemyren under ekte Bergensvær. Kun 3-400 tilskuere var på plass, og av de 30 påmeldte

seniorene var det bare 23 som startet. Dessverre uteble de to olympiadeltakerne Åge Myhrvold og Lorang Christiansen. Men Jon Altern, Rye var på plass. Han var Osломester på 100-kilometer og vinner av Helsinki Grand Prix. Han mestret de vanskelige forholdene og satte ny banerekord. Arne Wexelsen tok det andre mesterskapet. Dagbladet konkluderte etter mesterskapet at man trygt kunne stryke flere øvelser.

Men ikke alle var negative. Det kom takkebrev fra A-rytternes klubb i Oslo.

Takkebrev

Cykleklubben Henie, Bergen

Norgesmesterskapet på bane 1948.

A-Rytternes Klubb, samlet til helårs-møte, vil på denne måte få lov til å rette en oppriktig og anerkjennende takk til Deres lag for den gode avviklingen av årets banemesterskap på sykkel.

Oslo, 15. desember 1948

Arnfinn Mortensen Lorang Christiansen

Det er jo ikke dagligdags at det deles ut slike pene ord etter alle stevner, og når det skjer, finner styret å måtte dele gleden med medlemmene. Spesielt hyggelig er det å få et slikt skriv fra kremen av våre syklistere.

Job.

I en annen hilsen fra Arnfinn Morten-

sen skriver han om 1948-sesongen. Han mente den for østlandsk sykkel sport hadde vært nokså god, men slett ikke slik for Bergens vedkommende, og grunnen? Rett og slett for lite trening. Han brukte 100-kilometeren i 1935 som eksempel da Stigen og Kønig plasserte seg meget godt. Før starten hevdet en del av gutta fra Oslo at ingen i dag kan kjøre under 3.05. De hadde sett på løypen lørdagen. Andre mente de kunne kjøre på 2.55, og vinnertiden ble rundt 2.58. Grunnen til at man greide denne tiden på tross av veienes beskaffenhet, var østlendingenes trening.

Til slutt takket Arnfinn for konkurransen i 1948 med et uttalt håp om at Henie-guttene skulle bite bedre fra seg i 1949. Og til Henie-guttene gikk det ut en henstilling: «Og så gutter, tar vi fatt på kondisjonstreningen og går inn for å reise kjerringa.

Sesongen 1949

Arthur Kvinge var beste rytter i 1949. Hans største bedrift var BCK's Fridalsritt over 60 kilometer. Det står respekt av å komme i mål bare 38 sekunder bak ryttere som Arild Andersen, Kjell Børresen og Kåre Johansen. Han var 8 minutter foran neste Henie-gutt. I Vestlandsmesterskapet på bane hentet han to tredjeplasser. Under NM på bane satte han klubbrekord under 4000 meter forfølgelsesritt med 6.29.0, men det holdt bare til en 22. plass. Han ble kretsmester på 1000 meter på bane, og vant samtlige klubbmesterskap både på bane og landevei. Han vant også John Berentsens pointpokal for 1949 med 25

poeng, fullt hus.

Arne Furnes (1927-2005) viste god kjøring ved kretsmesterskapet over 30 kilometer og besatte tredjeplassen. Han viste frisk kjøring ved sin første 70-kilometer og fikk fjerdeplass i Vestlandsmesterskapet. I «Høyden rundt» ble han beste Henie-gutt. Sammen med Normann Thorsø (1930-) var han med på den flotte, men slitsomme propagandaturen til Nord-Norge. Begge ryterne leverte god innsats.

Normann Thorsø var den som hadde flest starter i 1949, og han leverte en rekke gode ritt, både på bane og på landevei. Han fikk femteplass i kretsmesterskapet over 30 kilometer, og femteplass i Lille Lungegården rundt. Hans beste plassering fikk han i Fanafjellsrittet der han vant i klasse C. Tapper innsats viste han også i lagets 100-kilometer fellesstart, der han ble nummer to. Han viste også klasse i Fana rundt, om pointpokalen. Måten han kom unna Sjursen på var frisk, men dommerne lurte på disk.

Fritz Kønig kjørte i år sin 21. sesong, og blir aldri gammel. Han blir faktisk bedre jo lenger han kjører, og aldri har han vært så hurtig som i år. I Lille Lungegården rundt lå «Kønigen» i 2. pulje, men ved en langspurt i siste rune slo han ryttere som Sigurd Jensen, Drammen og Finn Nygård, Fana med ca. 10 sekunder. Videre har han tatt distansemerket i sølv, på 20 kilometer med tiden 33.55. Det er første distansemerke tatt av en Henie-gutt etter frigjøringen.

«Kønigen» er alltid like smilende, enten han opplever medgang eller motgang. I

kretsmesterskapet over 100 kilometer oppnådde han kun to punkteringer, og begge før han hadde nådd 2 mil. Stort bedre gikk det ikke på 70 kilometeren heller. Der brakk han styret. Han avla i løpet av året prøven til idrettsmerket for 12. gang.

Robert Arnesen var lite med på konkurranser, men vant som vanlig åpningsrittet Blomsterdalen rundt.

Alfred Sjursen var ny formann og var med på en del ritt, og bedre og bedre ble formen hans jo lenger ut i sesongen han kom.

Fredrik Hermansen (1920-1999) vant propagandarittet på Voss for turistsyklistene på den flotte tiden 34.52. Han noterte seg også for lagets eneste seier utenbys, da han vant 20 kilometeren i Haugesund på 36.33. Flere spurte om de ikke snart ville få se ham i racerklassen.

Blant de yngre rytterne utmerket Egil Lunde seg. I sitt første ritt oppnådde han den utmerkede tiden 34.55. Arthur Thorsø kjørte sin første sesong, og leverte en del bra ting.

Gunnar Ødegård deltok lite, men vant klubbmesterskapet over 20 kilometer.

Av «gamlegutta» fra 1928 stilte «Jongen» og «Kalle» Bakke til noen starter. Det ble uttrykt håp om at det ville bli flere i 1950. De kunne se på «Køningen».

Årsmøtet 1949

Henie holdt årsmøtet sitt på Hotel Ro-

senkrantz 1. desember. Frammøtet var dårlig. Beretning og regnskap ble godkjent. Styrets forslag om at det for samtlige ritt Henie arrangerer i 1950 skal tegnes ansvarsforsikring, ble også vedtatt. Arthur Kvinge hadde satt fram forslag om nye draktfarger. Det ble også vedtatt.

Etter at årets klubbmestre hadde mottatt sine diplomer, var det valget som stod for tur. Vi har inntrykk av at det er vanskelig å få besatt stillingene i et klubbstyre, er det «skjemaveldet» som skremmer?

Valgene fikk slikt utfall: formann: Alfred Sjursen, varaformann Jac. Jacobsen, sekretær: Odd Fanevik, kasserer: Nils Furnes. Medlem: Arthur Kvinge. 1. varamann: Arne Jansen, 2. varamann Harald Nilsen. Redaktør: John Berentsen, medarbeidere Harald Nilsen og Frantz Matre. I hyttestyret var Frantz Matre, Norv. Kobbeltvedt og Fritz Kønig.

Til slutt fulgte de tradisjonelle overleveringene av styret fra gammelt til nytt, med takk til det gamle og lykke til for det nye.

Det ble holdt årsmøte på Hotell Rosenkrantz 28. oktober 1952. Det hadde dessverre ikke møtt så mange medlemmer som man hadde håpet på, ikke minst fordi man stod foran en sesong med 25-årsjubileum. Kun 20 medlemmer hadde møtt fram. Formannen Finn L. B. Larsen ønsket forsamlingen velkommen og håpet at det som ble besluttet på årsmøtet måtte være til fremme og gagn for Henie.

Årsberetningen be opplest og gjennomgått punkt for punkt, og deretter godkjent.

Under punkt 2, arrangementer, henstilte Alfred Sjørnsen til det nye styret å overveie om 2-dagersrittet skulle fortsette. Med bare fire deltakere hadde det ingen sportslig interesse. Det sittende styret var oppmerksom på dette, men på grunn av Åge Myhrvolds trenervirksomhet i kretsen, og at han stod som deltaker, ville guttene kunne lære noe av det, var formannens uttalelse.

Formannen redegjorde for styrets forslag om å invitere L. G. Larsen og Annar Presterud som æresmedlemmer i klubben. Dette ble vedtatt av årsmøtet ved at alle som en reiste seg og utbrakte et tre ganger tre hurra for de to utvalgte. L. G. Larsen var til stede og takket beveget for æresbevisningen.

Fra Edward Nicholas var det kommet forslag om et temporitt der hver mann skulle kjøre alene og uten assistanse fra en annen rytter. Etter at Arne Furnes hadde gjort nærmere rede for forslaget fulgte en diskusjon mellom Sjørnsen, J. Brun Larsen, A. Furnes og O. Fanevik. Sistnevnte kom så til slutt med en uttalelse om at NCF's lover stilte den enkelte klubb fritt til å arrangere rittene slik det var skissert i forslaget, og at det nye styret skulle ta det under overveielse.

Sakset fra Cyklisten 1952 nr 3:

Til alle medlemmer

De fleste av oss vet vel at ordet klubb betyr sammenslutning, men like gjerne kan kalles samhold, for uten samhold kan ingen sammenslutning eksistere.

Den vil gradvis dø.

For å forebygge en slik oppløsnings-tilstand gjør vi følgende henstilling:

Glem for et øyeblikk at du ikke har tid og husk at arbeid ikke er alt her i livet. Med ditt frammøte gleder du ikke bare deg selv, men også de andre. Se bort ifra at der er ting du kanskje ikke liker, for alt kan rettes på når vi alle gjør vårt beste til det.

Altså vis samhold, la oss bære klubbnavnet Henie videre. Dette får ethvert medlem sin sjanse til å vise på vår medlemsaften den 5. desember, kanskje den blir en overraskelse for deg.

Og tilslutt en appell til deg, hustru, forlovede eller venninne, støtt opp om vårt arbeid, til å samle klubben. Om du selv ikke har en personlig interesse, så hjelper du til med å bevare en sportsånd og et ideal som vi faktisk ikke har råd til å miste. Vær med og fyll lokalene våre, og vi skal gjøre alt for at du skal få det greit.

Ny klubbrekord

På 40-kilometer ble det i sesongen satt ny klubbrekord, den første som ble satt etter frigjøringen. Den ble satt av Thomas Buckley, nyervervet medlem fra England. Tiden ble 1.05.34. Den gamle rekorden hadde Arthur Kvinge på tiden 1.07.50.

Årsmøtet 1951 ble holdt på Hotell City i desember under ledelse av formannen Jacob Jacobsen. Årsberetningen, som hadde vært sendt ut til medlemmene, ble

godkjent etter en del merknader fra Alfred Sjørnsen.

Av beretningen kunne man merke seg at Arne Furnes vant kretsmeesterskapet over 100 kilometer. Arne og Birger Furnes og Alfred Sjørnsen deltok i Sandnes Sykkelklubb's ritt «Graveren rundt». Arne og Alfred fulgte begge teten til mål og på meget gode tider. Birger og Alfred deltok to dager senere på Vestlandsmesterskapet på bane. Begge viste brukbare takter, men det var tydelig at guttene ikke hadde ofret banetreningen den oppmerksomheten som må til for å oppnå gode plasseringer.

Ved klubbmeesterskapene vant Birger Furnes 20 kilometeren på landevei, mens Alfred Sjørnsen vant 1000-meteren og 5000 meter på bane, mens «Feddaen» ble klubbmester på 20 kilometer, turistklasse. Han hadde tiden 16.44 over 10 kilometer, fantastisk!

NCFs distansemerke i sølv ble tildelt Arne Furnes for 10 og 20 kilometer.

Jubileumsåret 1953 stod i fremgangens tegn. Laget fikk to nye ryttere, gutterytteren Leif Smørdal og C-rytteren Anker Hansen. Med disse to bestod den aktive garde av 8 ryttere.

Etter forslag fra Nick og Buck arrangerte klubben lagritt over 50 kilometer. Etter utsagn fra syklistene ble det svært godt mottatt. Guttene fra Henie vant, og laget bestod av Arne Furnes, Frithjof Kjersem og Edward Nicholas.

I kretsmeesterskapene tok også Henie godt for seg. Arne Furnes vant 30-kilometeren overlegent. På 100-

kilometeren ville ikke Nick være snauere og gikk derfor hen og vant dette. Tross uhell oppnådde Arne Furnes en fin fjerdeplass. Det gikk dessverre ikke så godt ved banemeesterskapene. Tidligere hadde Henie dominert på bane. 2-dagersrittet gav derimot Henie seier og heder. Nick vant første etappe, ble nummer to på den andre og vant sammenlagt. Deltakelsen var bra og det var hard konkurranse fra start til innkomst begge dagene. Det var deltakelse både fra Sandnes og Østlandet og selvfølgelig stilte kretsens beste ryttere. Som en gjenvissitt til Sandnes deltok Nick og Arne i Sandnes Grand Prix, og Nick tok andreklassen og klarte å kile seg inn mellom to svensker. Arne gjorde det også bra, og besatte sjetteklassen, selv etter uhell.

Men i «Arna rundt» tok Arne sitt monn igjen og vant, og med det fikk han andre aksje i «Diamantpokalen». I «Hop rundt» i Fana var det med tre mann fra Henie. Alle tre gjorde det godt. I klasse B vant Nick med Birger Furnes på andreklassen, og i klasse C kom Anker Hansen, som deltok for første gang, på en fin andreklassen.

Arne og Birger deltok i «Radøy rundt» sammen med Fredrik Hermansen og alle tre fikk hederlige plasseringer. «Feddaen» vant turistklassen over 32 år, og fikk med det sin første aksje i en av de mange store og fine pokalene der ute.

For Henie ble det en god sesong der de aktive hadde all grunn til å være fornøyde.

I 1955 hadde ikke Henie så mange

aktive syklistere, men en av dem gjorde seg fortjent til spesiell omtale. Det var gutterytteren Thorleif Christophersen, som fikk Fritz Königs statuett. Han plasserte seg som nummer 6 på poengstatistikken til NCF, og hadde sjette beste tid på 10-kilometer blant landets gutteryttere. Dette oppnådde han på tross av at han begynte nokså seint i sesongen.

Nils Furnes slo av en prat med Thorleif en dag, og i løpet av samtalen kom det fram at Thorleif ønsket å få et sted der han og de andre guttene kunne komme sammen en og annen kveld, og få en til å lede treningene. Mange hadde lyst til å starte treningen like over Nyttår, og da hadde det vært fint å kunne trene litt innendørs.

Alf Pedersen fulgte opp.

Det er få, eller ingen ryttere som vet nøyaktig hvordan det skal trenes, og jeg tror vi er ganske grønne på dette området. I klubben har vi en som vet mye om det, og det er Birger Furnes. Vi har avtalt å ha løpetrening hver mandag kl. 19, og der blir vi ledet av «Biggen». Selv om mange trener sjøl, så mener jeg at alle bør møte fram den timen dette foregår. Frammøtet er fint.

Thorleif Christophersen, Arne Sommer, Trygve Tollefsen, Arvid Christophersen, Einar Stjernberg og Alf Pedersen og har sluttet seg sammen og trener tre ganger i uken. De kjører ut onsdagen og trener litt med vekter.

1956

Henie arrangerte «avmønstringsrittet» i 1956 over 20 og 30 kilometer. Siden det var oppnådd mange gode tider i de foregående rittene var det ventet sterke resultater, men ingen greide å kjøre under 33 minutter. Man ville forklare det med «kjøretrøtthet». Klubben kunne likevel glede seg over gode resultater av de yngre guttene.

Resultatene ble:

20 kilometer, klasse A:

Gunnar Nordahl, Nymark IL 33.02
(dagens beste tid)

Einar Hansen, Nymark IL 34.40

Svein Nordhaug, Fana IL 34.51 (med uhell)

Klasse B:

Bjørn Årestrup, Nymark IL 33.44

Gunnar Eriksen, Nymark IL 34.08

Klasse C:

Thorbjørn Clausen, Henie 35.22

Klasse junior:

Ove Mathisen, Nymark IL 33.14

Klasse gutter:

Alf Pedersen, Henie 33.51

Cato Norbeck Larsen, Fana IL 34.25

Thorleif Christophersen, Henie 34.35

10 kilometer, Klasse gutter II:

Bjørn Hjørnevik, Henie 17.35

Arne Sommer, Henie 17.51

Per Rasmussen, Fana IL 18.27

Jan Tallaksen, Henie 19.22
Olav Gill, Fana IL 20.38
Magne Dyngeland, Fana IL 20.55
Turist, under 18 år
Oddvar Mathisen, Nymark IL 17.48
Trygve Tollefsen, Henie 18.22
John Berg, Henie 19.12
Jan Assersen, Fana IL 20.12
Egil Birkeland, Henie 20.47

Den alltid medvirkende Fredrik Hermansen punkterte og måtte bryte løpet. 10 menn og en kvinne kjørte til idrettsmerket.

Norgesmesterskapene 1957

Til mesterskapene på landevei over 30 kilometer hadde Henie i 1957 med fem juniorer. Disse plasserte seg som nummer 10 - Trygve Tollefsen, nummer 19 - Alf Pedersen, 23 - Thorleif Christophersen, nr 27 Arne Sommer og nummer 33 Bjørn Hjørnevik. De to siste var guttesyklistere som må sies å ha levert sterk kjøring i juniorklassen.

Pedersen og Christophersen kjørte godt og fikk tidene 49.50.2 og 50.35.0, men etter det de selv sa, følte de at de ikke innfridde forventningene. Begge hadde tidligere i sesongen kjørt mye sterkere og jevnere enn tidene nå viste. I motsetning til Nymarkgutten Ove Mathisen, som er svært scenevant, var det første gang de to fra Henie var med i et Norgesmesterskap, og det må nok sies å være et lite handicap.

Om Trygve Tollefsen må det sies at han overrasket og fikk en bedre plassering på resultatlisten enn de to som ellers oftest har vært foran ham. Allerede ved Grimebakken på innovertur var det klart at han ville få en fin plassering. Hadde det ikke vært for en liten hindring på returen, spørs det om han ikke ville ha kommet inn som nummer 9. Det ble en 10. plass på tiden 48.07.0, 1,24,4 etter mesteren Ove Mathisen fra Nymark, og det er det all grunn til å være fornøyd med.

Til Norgesmesterskapene på bane i Sandnes var Henie representert ved Trygve Tollefsen og Thorleif Christophersen. Alf Pedersen var skadet og kunne ikke være med. På 500-meter ble Thorleif nummer 11 på tiden 43.3 og Trygve nr 13 på 43.7.

På 1500-meter ble Trygve nr 10 på 2.16.4 og Thorleif nr 14 på 2.19.3. Sammenlagt kom Trygve på 12. plass og Thorleif ble nummer 14.

Kretsmesterskapet på bane 1958

Mesterskapet ble holdt på Krohnsminde og hadde konkurranser over 500, 1500, 5000 og 10000 for seniorer og 500 og 1500 for juniorer. Det var god deltakelse, men Henie kunne ikke stille seniorer, og måtte derfor nøye seg med tre juniorer. De greide seg svært godt. Trygve Tollefsen ble nummer 2, Thorleif Christophersen nr 4 og Odvin Fosse nr 8.

Trygve Tollefsen stilte for Henie i Norgesmesterskapet på landevei for

juniorer og i Vestlandsmesterskapet, og fikk gode plasseringer i begge.

Fra den yngre garde gjorde Odvin Fosse seg spesielt bemerket som en aktiv og interessert utøver, tross mange uhell. Ellers hadde man gleden av å se Fritz Kønig på startstreken sammen med Kjersem, Haugstvedt, Fredrik Hermansen, Hjørnevik, Birkeland, Sommer, Losnedahl og Stigen.

Klubbmestre i 1958 ble Fritz Kønig i seniorklassen, Trygve Tollefsen i junior og Stigen i gutter II.

Bane-NM i 1964

Norgesmesterskapet i banesykling i 1964 gikk 5. og 6. september på Krohnsminde Idrettsplass. Henie var arrangør og hadde laget en hilsen:

Cykleklubben Henie hilser dere alle fra fjern og nær, som deltagere, funksjonærer eller tilskuere, velkommen til Bergen og banemesterskapene 1964.

Det var vårt håp og ønske at vi denne gangen da vi for første gang arrangerer NM i Bergen etter de internasjonale reglene for mesterskap i banesykling, kunne innvie en ny spesialdosert bane. Banesyklingen har internasjonalt fått bredere og bredere grunnlag etter hvert som trafikken på landeveiene øker.

En spesialdosert sykkelbane er en god investering da en slik bane har den største utnyttelsesmuligheten. Foruten sykkelbaner vil man innenfor kunne anlegge treningsbaner for

fridrett, håndball, tennis, ishockey og andre idretter

En slik sykkelbane er viktig for vår banesport, og vi håper at vi neste gang banemesterskapet skal gå i Bergen, kan innvie en slik bane.

Vi håper myndighetene vil realisere dette, eller skal Bergen oppleve samme formedelse som Oslo, at sykkelbanen blir å finne i nabokommunen?

Ifølge startlisten hadde Henie bare en rytter påmeldt, og det var juniorrytteren Sandor Hantosi. Avisene fortalte at det var glimrende forhold. Tor Hamre, Bergen sykkelklubb, ble juniormester på 1000 meter etter omkjøring. Svein Hansen, Bergen sykkelklubb vant i seniorennes sprint, mens Jon Eriksen fra Sagene gikk til topps på 4000 meter.

På 1950- og 60-tallet minket det på sykleaktivitetene i Henie. Men klubben hadde i alle år en stor og god stab med dommere, som flittig deltok ved en rekke ritt. Klubbens folk utmerket seg også innen administrasjon i Bergens distriktslag for idrett og senere i Bergens idrettskrets. Klubben har levert gode ledere til kretsen, og «og vårt forhold til krets og forbund har vært ajour».

Til sist var det bare John Berentsen og kretsen rundt ham som holdt liv i klubben, og da bare på papiret.

Ut av dvalen

Cato Norbeck (1940-) var den fremste lokale syklisten på 1960- og 1970-tallet. Han representerte Fana IL og var

Cato Norbeck med laurbærkransen etter at han ble Norgesmester i landeveisrykling og kongepokalvinner i 1965.

landslagsrytter og kongepokalvinner. Han mottok etter hvert også Kongens fortjenstmedalje for godt utført arbeid innen idretten. Han var også æresmedlem i Henie.

Da han rundt 1980 flyttet til Os ble han kjent med en rekke unge osinger, og traff også igjen mange gamle «syklevener». Det var ikke aktuelt å opprette en Os-avdeling av Fana, og siden han visste at Henie lå i dvale tok han kontakt med John Berentsen og Agnar Presterud, som da bodde i Tromsø, og fortalte at han kunne tenke seg å flytte Henie til Os.

I likhet med Wilhelm Henie og Bernt Evensen startet også Cato sin idrettskarriere på skøyter. Han ble Vestlandsmester og satte Vestlandsrekord på

5000 meter. Men det var som syklist han gjorde størst suksess, og var med på det norske landslaget.

Norge kunne stille med 4 ryttere i VM i 1964, og de utvalgte var Thorleif Andresen, Ørnulf Andresen, Per Digerud og Cato Norbeck, som da representerte Fana IL. Mesterskapet gikk i Sallanches i Frankrike.

På flyturen til Frankrike hadde de Gjems-Onstad fra NCF som lagleder. Han var en nær slektning av mannen til Sonja Henie, som altså var datteren til Wilhelm Henie.

Tilfeldigvis var ekteparet Henie Onstad med samme fly, og de kom i prat. Da Sonja fikk høre at det var med en rytter fra Bergen, kom hun bort til Cato og

Fra venstre: Steven Hatley, Jonathan Solberg, Ole Johnny Solberg, Jon Helge Heie, Ronny Tolleshaug, Even Hægland, Monica W. Ramsvik, Bjorn Knutson, Christopher Velsvik, Eivind Skaftå, Leif Erik Garvik, Rune Søvareid, Samund Nordang, Erik Magnussen, Edvard Ramsvik og Rudi Heilund

fortalte at hun kjente til at det var en klubb i Bergen som hadde fått lov av hennes far å bruke «Henie» som klubbnavn. Cato og Sonja hadde en lang og hyggelig samtale. Hvem kunne da ha drømt om at Cato 16-17 år seinere var formann i Cykleklubben Henie.

Mange av de nye Henie-guttene har gjort det svært bra etter at klubben kom til Os: Ole Christian Laukli ble norsk ungdomsmester på 30 kilometer tempo, Jan Ove Orrebakken har gjort det godt. Gisle Vikøyr begynte i Henie, men gikk så til Fana. Tore Hjertholm, Ib Jensen og Norgesmester Reidar Steinsland har alle hatt sin tid i klubben.

Cato Norbeck har fortalt om bakgrunnen for at Henie ble etablert i Os i et intervju med Radio Os.

Svigerforeldrene mine hadde hytte på Skeie. Når vi skulle til Os, tok jeg gjerne sykkel. Jeg kom i prat med gutter og jenter som hadde lyst å sykle her i Os. Tanken min var da å gjøre noe, sier han.

– I 17. mai-prosesjonen på Hagavik kom jeg i kontakt med tidligere syklist, en fra Bergen sykkelklubb, to fra Fana og en fra Henie. Ut fra dette møtet ble vi enige om å ta kontakt med medlemmer i Henie. Og de tente på oppgaven, og sa, flytt den til Os, så får vi liv i gode gamle Henie igjen. Og det var starten til sykkelklubben Henie på Os i 1980.

Cato har sittet både i styret og har vært trener i klubben.

– Vi fikk opp en 12-15 flinke sykkelryttere her i Os, sier han.

Aktiviteten i Os har gått litt i bølgedaler, men i dag er det stor aktivitet.

Slik som jeg ser det i dag, er klubben virkelig oppe igjen, sier Cato Norbeck til radio Os.

Navnet kommer fra faren til Sonja Henie

Navnet til sykkelklubben kommer fra en gammel verdensmester på sykkel.

– Wilhelm Henie var en syklist som ble verdensmester i 1894. Han syklet for Norge. Han er den første verdensmesteren Norge fikk uansett idrettsgren. De som stiftet klubben, tok kontakt med han og spurte om de kunne få bruke navnet hans. Og det fikk de lov til, sier Norbeck til radio Os.

Wilhelm Henie var også faren til Norges største kunstløpstjerne, Sonja Henie.

Høyst oppgående

Sykelklubben har på et par år doblet medlemsantallet.

– Vi var 40-50 medlemmer i klubben for to år siden. I dag er vi ganske nøyaktig 100, sier leder i sykkelklubben, Tom Ivan Kittelsen til radio Os.

Klubben har i dag en egen rekruttgruppe som er veldig aktiv.

– Vi fikk to sykler fra sykkelforbundet for vår gode satsing på rekruttering i klubben, sier Kittelsen.

Klubben har også kjøpt inn fem sykler som blir lånt ut til rekrutter som ikke har egen sykkel.

– Aktiviteten er stor i klubben og lånesyklene er veldig populære, sier han.

Trener inne for tiden.

I oktober startet vi trening på spinning-sykler hos Sprek og Blid i Os Næringspark. Der har vi trening for rekrutter om tirsdagen og for seniorene om torsdagen. Vi har plass til flere, så det er bare å melde seg for en gratis prøvetime, sier Tom Ivan Kittelsen.

I 2018 feiret CK Henie sitt 90-årsjubileum på Nore Neset i Os. Med på feiringen var 30-40 medlemmer. For tiden har CK Henie rundt 50 medlemmer og går klart for å kunne feire 100-årsjubileum i 2028.

Yngve Nedrebø: Askemysteriet

Ut på formiddagen lørdag 17. april 1841 kom den 17 år gamle Lars Bergesen Klauen fra Salhus inn på kontoret til handelshuset Mohr & Søn i Strandgaten i Bergen. Han hadde med seg en «askeseddel» med pålydende verdi 36 skilling. Seddelen var en kvittering, signert av «Lybben» på Sæbesyderiet på Møhlenpris for angivelig innlevert aske. Lars bad om å få utbetalt pengene. Kontoristen hadde opplevd å få inn falske sedler tidligere og mistenkte at denne kvitteringen var av samme slags. Han slo alarm og politiet kom og pågrep gutten, som ble tatt med og satt i forvaring i rådstuearresten.

Sæbesyderiet var en av Jørgen Thormøhlens mange prosjekter, og stammet fra 1680-tallet. Med årene var produksjonen utvidet til også å omfatte lysestøping. Til produksjonen av såpe var de avhengige av lut, og den fikk de fra vanlig aske. Alle som hadde aske var invitert til å levere den på fabrikken, mot 6 skilling for hver skjeppe (17,4 liter) de leverte.

Politiadjutant Adolph Christopher Schönberg (1789-) fikk saken og snakket med gutten, som fortalte at han hadde fått oppdraget av en fremmed, og politiadjutanten skrev rapport samme dag. Der påpekte han at Mohr & Søn tidligere hadde klaget til politiet på lignende tilfeller. Flere andre gutter hadde vært innom handelshuset i tilsvarende ærend, blant dem Magne Ja-

cobsen og Iver Tollevsen. Begge de to var også fra Salhus. Politiadjutanten mente derfor med god grunn å kunne konkludere med at «Der er forøvrigt al Sandsynlighed for at Gjærningsmanden hører hjemme i eller ved Salhus».

Den påfølgende mandagen ble Lars hentet opp fra rådhuskjelleren og framstilt for forhør hos politiet. Kvitteringen var tatt med og ble lagt fram som bevis, og ansatte ved Mohr & Søn forklarte at de i lengre tid hadde registrert at de fikk inn forfalskede kvitteringer, og at alle disse tilsynelatende var undertegnet av samme person.

Lars Bergesen Klauen fikk seg forevist seddelen og innrømmet at det var han som hadde levert den inn. Men han benektet at han hadde skrevet den, og han nektet for at han noen gang tidligere hadde levert slike sedler til Mohr & Søn. Seddelen og oppdraget hadde han fått av en kar han hadde truffet ovenfor Friis' sjøhus i Strandgaten, men som han aldri tidligere hadde snakket med. Han var lovet en skilling om han hevet pengene, og mannen skulle stå og vente på ham. Lars visste ikke annet om karen enn at han var en mann mellom 20 og 30 år gammel med gode klær, blå trøye med nedliggende krage, blå langbukser og blank hatt. Mannen så godt ut og var hvit og rød i huden. Han snakket bymål.

Kontoristene til Mohr & Søn fortalte om en voksen kar som hadde vært

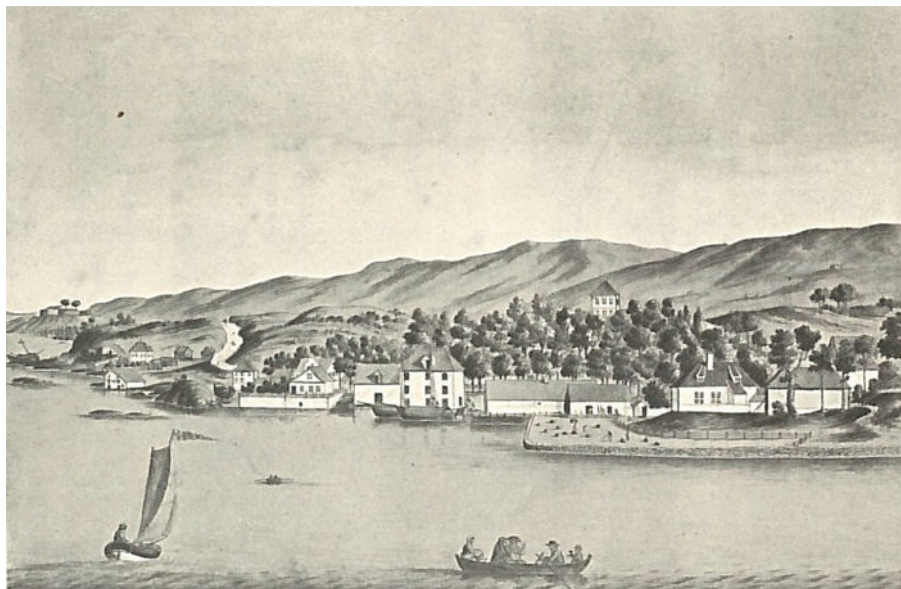
innom for ikke lang tid tilbake for å løse inn en askeseddel. De hadde reagert på kvitteringen og hadde avvist mannen. Nå tenkte de det kunne være samme mann som i stedet hadde begynt å instruere andre til å gå ærend for seg. Skriften på kvitteringene lignet, sa de.

Politiet hadde funnet flere tråder til Salhus og mente løsningen kunne være der. Farger Hans Johannessen Fossmark i Salhus var kjent for å gå kledd i blå klær, ganske lik dem signalementet beskrev, og politibetjentene Berg og Drevdahl gav seg umiddelbart på reise nordover. De oppsøkte fargereren, som avviste et hvert kjennskap til saken. Men han godtok å bli med dem til Bergen, iført klær som lignet på dem i signalementet. De pågrep også Magnus

Jacobsen, og tok ham med til Bergen.

Neste morgen ble Hans Johannessen Fossmark framstilt på Rådhuset, iført sine blå klær. Kontorist Wilhelm Mohr var innkalt som vitne. Han var overbevist om at han seks uker tidligere hadde snakket med falskneren under et forsøk på å heve penger ved hjelp av en falsk askeseddel. Konfrontert med farger Fossmark slo Wilhelm Mohr umiddelbart fast at dette **ikke** var mannen han hadde hatt på besøk på kontoret. Med det var Hans Johannessen Fossmark klarert ut av saken. Han kunne reise hjem til Salhus.

Magnus Jacobsen var nestemann som skulle avhøres. Han fortalte en helt parallell historie til den Lars Bergesen hadde kommet med. I fasten, for rundt seks uker siden, var han blitt kontaktet

Møhlenpris har navn etter Jørgen thor Møhlen, som var en av Bergens store entreprenører på 1600-tallet. Han drev saltkokeri, repslugerverksted, og satte i gang fanbrikke drift med såpekoking. Alt på Møhlenpris.

av en mann på gaten som bad ham gå et ærend for seg til Mohrs kontor like utenfor Ny-allmenningen. Han fikk med seg et papirark og ble bedt om å løse inn penger på det. Han utførte oppdraget, og fikk 2 skilling for umaken. Magnus sa han ikke var i stand til å lese stort, så han hadde ikke kunnskap om hva som stod på lappen han hadde levert inn på kontoret. Magnus beskrev mannen, og både klesdrakt og utseende stemte svært godt med de opplysningene Lars Bergesen hadde gitt. Magnus ble med politibetjent Berg på en runde gjennom gatene i Bergen og til overnattingsstedene som normalt ble brukt av bønder på bytur. Magnus kunne ikke kjenne igjen noen som mannen han hadde fått oppdraget av.

Lørdag 24. april møtte arbeidsformann Fredrich Lybben på rådstuen for å forklare seg. Det var han som hadde oppgaven med å kvittere for mottak av asken som ble levert til «Mohr & Søns Sæbesyderi og Lysestøber Fabrik» på Møhlenpris, og det var hans angivelige navnetrekk som stod under de falske kvitteringene. Fabrikken på Møhlenpris hadde vært drevet helt siden Jørgen Thormøhlens tid i 1680-årene, og den var avhengig av store mengder aske for å kunne få lut til såpeproduksjonen. Privatfolk kunne komme fra fjern og nær med aske, og få betalt noen skilling for den. De leverte asken i fabrikklokale på Møhlenpris, og fikk med seg en seddel fra Lybben med opplysning om hvor stor aske-

Gamle rådhus i Bergen, «Raadstuen», der de eldste delene er fra 1500-tallet, og der man hadde både arrest og rettssal. I dag er det arena for møtene i Bergen bystyre.

mengde de hadde levert inn, og hvor mange skillinger de hadde til gode. Seddelen skulle de ta med seg til kontoret i Strandgaten, der de fikk oppgjør. Systemet hadde åpenbare svakheter

Da Lybben var innom kontoret i Strandgaten en gang vinteren 1841 hadde Johan Mohr uttrykt forbauselse over den store mengden aske de hadde betalt ut penger for den siste tiden. Lybben kunne ikke forstå det, for han hadde ikke mottatt mer enn normalt, og mistanken om svindel var vekket. Da hadde Lybben tenkt nøye gjennom om noen av dem som hadde vært innom hadde virket mer mistenkelige enn andre. Han hadde konsentrert seg om

en mann som to år tidligere hadde vært innom fabrikken med et par skjepper aske, og samtidig hadde han søkt jobb hos Mohr & Søn. Han skulle være fra «Ugleøen» (Huglo), 7-8 mil sør for Bergen, der Mohr & Søn hadde en kalkovn. Den mistenkelige var kommet til Møhlenpris sammen med en annen kar, og da den mistenkelige var utenfor hørevidde, hadde den andre karen betrodd Lybben at den mistenkelige tidligere hadde sittet flere år som slave på Bergenhus. Det ble ikke noen jobb på karen fra «Ugleøen», som Lybben ikke husket navnet på. Kanskje han ville hevne seg?

Andre mistenkelige?

Det var tid for politiet å droppe Salhus-sporet. Politibetjent Folkedahl henvendte seg til Slaveriet med spørsmål om slaver med forbindelser til Huglo, og som hadde alder og utseende som lignet på den ettersøkte. Svaret kom et par dager seinere. Slaveriets protokoller var gjennomgått, men uten at noen av slavene hadde vært fra Huglo eller området rundt. De hadde imidlertid stoppet opp ved et par karer fra Karmøyområdet: Lars Helgesen Tvedt, 31 år gammel, fra Skjold prestegjeld, og John Christophersen Nordtvedt, 42 år og fra Avaldsnes. Kunne det være snakk om en av dem? Undersøkelser ble satt i gang. Lot de to seg oppspore?

Lørdag 1. mai tok saken en dramatisk vending. På gaten hadde Wilhelm Mohr tilfeldig truffet mannen som hadde vært innom kontoret med mistenkelige askesedler i mars, og som han hadde avvist. Han sørget for umiddelbar pågripelse. «Denne Person blev nu fremstillet i sin Frihed, og angav sit Navn at være Hans Johannessen Sørstrøen, at han er 23 Aar gl., og tjener som Musketeer ved 2de Compagnie.» Han benektet bestemt at det var han som hadde skrevet de falske kvitteringene, og hevdet at det var fullstendig umulig, siden han knapt kunne lese og skrive. Det siste måtte han imidlertid raskt gå tilbake på, for under en ransakelse på bopelen hans hadde man funnet en vise på sju vers som han måtte innrømme at han egenhendig hadde skrevet. Visen ble lagt fram for retten, og etter at skriften var sammenholdt

med askeseddelen Lars Bergesen Klauen hadde hatt om hende, «og fandtes Bogstaverne i begge Skrifter meget lige hinanden».

Ransakelsen hadde også avdekket annet av interesse. Han oppbevarte 28 Spesiedaler 2 ort 2 skilling i rede penger. Arrestanten kunne forklare. Han eide selv 6 Spd, en halvdaalerseddell og noen småmynter, mens resten var penger han oppbevarte for Anders Janbrogren i Samnanger. De pengene var inntekter etter at han hadde solgt reve-skinn og oterskinn: Han fortalte at han også solgt reveskinn for sin egen far.

Magnus Jacobsen og Lars Bergesen ble hentet opp fra rådstukjelleren. Arrestanten benektet at han noen gang hadde sett eller snakket med dem. De to guttene derimot mente «med Bestemthed» at dette var karen med blå trøye og blå langbukse som hadde sendt dem til Mohr & Søn. Arrestanten innrømmet at han hadde levert aske til Sæbesyderiet ved to anledninger våren 1841, og at han i tillegg hadde hevet penger på Mohrs kontor på vegne av to naboer på Sørstrøen i Os, Ole Johnsen og enken Elen Johannesdatter.

Forhøret ble administrert av politimester Villhelm Josias Bech Fietzetz, og han gav uttrykk for å ha sterk tvil om sannhetsgehalten i forklaringene Hans kom med. Arrestanten ble «paa det alvorligste formanet til Sandhed». Wilhelm Mohr ble hentet, og han kunne nå med bestemthet slå fast at det var arrestanten som hadde vært på kontoret flere ganger for å heve penger, og da innrømmet Hans Johannessen at han i

løpet av de siste månedene hadde vært der i alt fem ganger, og at da Mohr en gang hadde spurt hvor han var fra, hadde han svart «Søndenfra». Administrator mente dette var et bevisst feil svar, siden han som soldat ved Garnisonen skulle ha svart at han var hjemmehørende i byen. Hans Johannessen forklarte da at han som soldat ofte hadde hatt kapteinens tillatelse til å oppholde seg hjemme i Os.

Politimesteren følte seg nå sikker på fakta og sendte Hans til arresten på festningen, mens Magnus Jacobsen og Lars Bergesen ble satt på frifot og kunne reise hjem til Salhus.

Hans Johannessen Sørstrønen var soldat, og da skulle etterforskning og dom skje i regi av den militære rettspleien under auditøren. Stiftamtmannen beordret saken overført til den bergenske infanteribrigade. Det førte til at vitnene måtte møte opp på nytt for å gi sine forklaringer til auditøren.

Johan Mohr møtte 10. mai 1841. Han mente handelshuset gjennom vinteren hadde fått innlevert mange falske askesedler, og han mente det for disse falske sedlene var betalt ut for rundt 200 skjeeper aske i hver av månedene februar og mars. Askesedlene ble imidlertid ikke arkivert ut over den måne-

JOHAN ANTON WILHELM MOHR
IV 2.

den de var levert i og måneden etter, slik at de ikke hadde mulighet til å dokumentere tidligere svindel.

Det ble gjennomført ny ransakelsene på bopelen til Hans 9. mai. Det var dukket opp en rekke ting han fikk problemer med å forklare seg om. Han hadde ikke bare solgt skinn, i en sekk dukket det opp 24 reveskinn og 26 oterskinn og disse skinnene hadde høy verdi. Det ble også funnet seilmakervarer. Samlet oversteg verdien på alle funnene langt over 150 Spd, En formue! Man hadde også funnet nøkler

Dåpsattesten til Hans Johannessen Sørstrønen er datert i 1838, og rimeligvis laget i forbindelse med at han skulle bli soldat.

som viste seg å passe i låsene på flere av byens pakkboder. Arrestanten ble konfrontert med dette. Det var også funnet to smørbarbarer. De hadde innskårne bokstaver I.S. og N.T.S.A. Kunne arrestanten forklare hvordan han var kommet i besittelse av alt dette?

De tidligere forklaringene måtte justeres kraftig. Han hadde oppgitt feil navn på sin samarbeidspartner. Det var ikke Anders Janbrogren, men Ole Janbrogren. Og denne Ole var han redd var en heller tvilsom kar, for han hadde kommet til ham med oterskinn som han ville ha Hans til å selge for seg. Hans hadde vegret seg, for han hadde fått mistanke om at de var stjålne. Ole Janbrogren hadde også fortalt ham om et lager med skinn på en av bodene i Bergen, og hadde spurt om Hans ville

være med ham dit for å forsyne seg. Da hadde Hans takket nei. Sa han. Smørbarbaren med bokstavene I.S. hadde han fått fra faren Johannes Haagen Sørstrønen, og den andre hadde han fått fra Nils Aadland i Samnanger. Han fortalte også at han den natten han hadde vært borte fra natteløsjiet sitt, hadde overnattet om bord på båten til bonden Gjert Johannessen «Udal» fra Tysnes.

Saken tok en enda alvorligere vending da skomakersvenn Hans Andreas Hansen forklarte at han hadde sett en femdalersseddel som skulle ha ligget i «tegneboken» til Hans. Hans Johannessen hadde vært ute av rommet en kort stund for å gå et ærend, men han hadde returnert før skomakersvennen hadde fått sjekket innholdet i boken, som lå igjen i vinduskarmen. Han

Bergenhus festning med Håkonshallen og Rosenkrantzstårnet i 1840. Bygningen med «Slaveriet» ligger på venstre side, bak murene. Pilen peker mot bygningen.

hadde «af Nysgjerrighed» ønsket å se etter. Seinere hadde han vært med på ransakelse hos Hans, og da hadde han funnet en falsk femdalerseddell stukket inn under pannene på taket.

Det viste seg at Hans Johannessen hadde solgt både reveskinn og otterskinn. De siste var mest verdifulle og de hadde han solgt til kjøpmann Johan Stamer. Det viste seg i ettertid at Hans Johannessen hadde fått ut de samme skinnene fra boden til Stamer, og så solgte dem tilbake til ham. For Johannes var det selvsagt god butikk. Stamer hadde ikke vært oppmerksom på at lageret hans var tappet. Da han gjorde optelling og kontrollerte mot bøkene sine viste det seg at han manglet 35 reveskinn og 31 otterskinn.

Det var tid for å kalle inn alle de personene Hans hadde fortalt om sine mange forretningsforbindelser med.

Ekstrarett på Godøysund

Hans Johannessen hadde fortalt og forklart og pekt på en rekke personer i Os, Samnanger og på Tysnes som han hadde hatt nær kontakt med, og som han hadde opptrådt på vegne av med å selge eller kjøpe varer.

Sorenskriveren i Sunnhordland fikk ordre om å stevne disse personene. Til ekstraretten i Godøysund 25. juni 1841 ble Ole Nilsen Janbrogen, Ole Johannessen Sørstrønen, Elen Johannesdatter Sørstrønen, Niels Olsen Aadland, Johannes Haagensen Sørstrønen og Gjert Johannessen Opdal fra Tysnes innkalt.

Det viste seg umulig å varsle Gjert Johannessen Opdal, for en slik person eksisterte ikke. De andre ble funnet, og de møtte i retten. Ole Janbrogen fortalte at han aldri hadde hørt om Hans, og hadde derfor åpenbart heller ikke økonomiske hopehav med ham. Niels Aad-

land svarte nøyaktig det samme. Heller ikke han hadde noen gang hørt om denne personen.

Ole Johnsen Sørstrønen var nabo, og han kjente godt til Hans, men hadde aldri overdratt ham forretninger, og hadde aldri levert aske til Sæbesyderiet. Ole tilføyde at han aldri hadde hørt noe ufordelaktig om gutten. Enken Elen forklarte nøyaktig det samme. Johannes Haagensen Sørstrønen var far til Hans, og han forklarte seg inngående. Faren hadde aldri hørt «noget ondt om ham», og han hadde alltid oppført seg slik han burde så lenge han var hjemme hos foreldrene. Men hvordan det var gått etter at han drog til Bergen, visste ikke faren noe om. Historiene om salg av smør og skinn på vegne av faren, forklarte han var rent oppspinn. To ganger hadde faren sendt en daler til sønnen og bedt ham kjøpe korn for seg. Men bortsett fra det hadde Hans ikke hatt penger i oppbevaring for faren, og «har Deponenten aldrig været i besiddelse eller Eier af 8 Spd paa engang».

Avhørene i Sunnhordland hadde tydelig nok vist at Hans Johannessen hadde diktet mer enn viser.

Hans Johannessen var født på Røttingen i Os 27. juli 1817, og han var døpt i Os kirke 3. august. Han var sønn av Johannes Haagensen og kona Ragne Hansdatter. Familien flyttet kort etter at Hans var født til Sørstrønen. Ifølge bygdebok for Os var faren Johannes fisker, «men døydde alt i 1820». Moren Ragne «Larsdatter» døde 15. desember 1853, 73 år gammel og vil-

kaarskone, rettet i kirkeboken til «legdslem». Ikke noe antydte at hun på det tidspunktet var enke, så Johannes Haagensen synes ha holdt seg i live lenge etter at bygdeboken «tok livet av ham» i 1820. Var det dødsåret rett, var jo vitneforklaringene fra Johannes Haagensen i 1842 mer enn imponerende! Hans Johannessen ble konfirmert 4. november 1832, og fikk karakteren «God» både i kristendomskunnskap og flid.

Gjennom 24 år hadde Hans Johannessen tilsynelatende skikket seg eksemplarisk. Ingen hadde hatt noe å utsette på ham, ikke hjemme, og heller ikke i militærtjenesten. Det var plettfri vandel i 24 år. Så hadde han i løpet av noen uker vinteren 1841-42 forfalsket «askesedler» i ganske stor stil. Han skal ha laget falske pengesedler, noe som han må ha visst ble strengt straffet. Han skaffet seg nøkler og satte seg i besittelse av store mengder med tyvegods. Ikke noe tydet på at handlingene var utløst av nød. Han hadde samlet seg både mynter, sedler og verdier. Mye mer enn han trengte. Likevel fortsatte han, og tok større og større sjanser. Han stjal og presterte det kunststykke at han solgte tyvegods tilbake til eieren! Hver gang han gjorde et nytt «stunt» økte faren for å bli avslørt. Selv etter at han personlig var blitt stanset på kontoret til Mohr & Søn, fortsatte han å lage falske askesedler. Rett nok nå levert inn av andre, men han fortsatte å gå rundt i Bergens gater i sine lett gjenkjennelige klær. Sammenlignet med de verdiene han alt hadde sikret seg, var skillingene han

fikk fatt i gjennom svindelen med askesedlene, rent lommerusk. Likevel greide han åpenbart ikke å slutte. Var det selve spenningen som trigget ham? Tok han mål av seg til å gå i fotsporene til Gjest Bårdsen? På samme måte som Gjest skrev han viser. På samme måte som Gjest diktet han opp relasjoner og historier.

Dom i krigsretten og i Høyesterett

16. juli 1841 ble krigsretten satt på Bergenhus. Mohr & Søn hadde to dager tidligere avgitt erklæring om at de frafalt krav om erstatning. Auditøren innstilte på at Hans Johannessen skulle fradømmes sin ære og settes til slaveri i 14 år. I tillegg skulle han betale alle de omkostningene som fulgte av saken. I krigsretten satt det to dommere fra hvert nivå i det militære hierarkiet. De lavest rangerte dommerne voterte først, og så fulgte de linjen opp til regimentssjefen. Alle voterte for samme straff.

12. mars 1842 avsa også Høyesterett enstemmig dom, dommen i krigsretten ble stadfestet, tapt ære og 14 års slaveri. Domfelte ble også pålagt å betale 15 Spd. til aktor, advokat Andresen.

23. mars 1842 ble dommen forkynt for Hans Johannessen. Han var da innlagt på det militære sykehuset. Han sa han ønsket saken lagt fram for Hans Majestet Kongen for å få vurdert benådning. Det gav ikke det ønskede resultat. Justisdepartementet meldte 18. juni at kongen hadde bestemt at straffen skulle fullbyrdes «uden naadigst Formildelse». 25. juni 1842 fikk Hans Johannessen avslaget og samme dag ble han satt inn på Bergenhus festning som æreløs slave. Han begynte soningen av sine 14 år.

Siste akt

Oppholdet på Bergenhus ble ikke langvarig. Kirkeboken forteller at Hans Johannessen «Sørstrøen» døde 19. februar 1846, 29 år gammel. Vi får ikke vite hva han døde av, men han hadde hatt flere lange opphold på sykehus allerede mens saken var til behandling i retten, slik at helsen hans trolig lenge hadde vært heller svak.

Yngve Nedrebø:

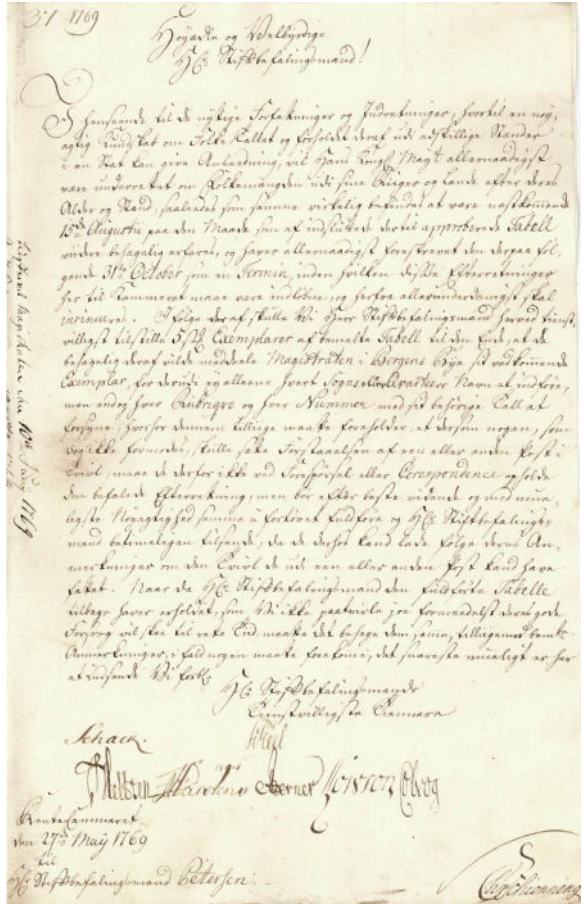
«Men hvor forundret bleve Vii icke!»

En liten studie i bergensk vrangvilje ved 250-års markeringen for Norges første folketelling.

Rentekammeret i København beordret gjennom skrivelse datert 27. mai 1769 at det skulle holdes folketelling i hele riket 15. august 1769. Skrivelsen gav instruksjon om hvordan tellingen skulle skje og ved kongelig resolusjon 15. juni ble landets undersatser underrettet om tellingen. Rentekammeret sendte ordren til stiftamtmennene, som så meldte den videre til magistrater og sokneprester, som var de som skulle ha det lokale ansvaret for gjennomføringen.

Det var egentlig ikke så mye oppsiktsvekkende i den skisserte prosessen. Mennene i Bergen hadde alt mange ganger vært manntallsført, og voksne menn og kvinner mente nok at de ofte nok var blitt registrert i koppeskattemanntallet, som gav grunnlag for utskrivning av skatt. Det nye var at det var første gang i Norge at nesten hele befolkningen skulle registreres. Det var gitt fritak for en del soldater.

På slutten av 1760-tallet hadde opplysningstiden satt et visst preg på tenkemåte og hold-

Brev fra Rentekammeret til stiftamtmann Petersen datert 27. mai 1769 med ordre om at det skulle avholdes en folketelling 15. august 1769. Kilde: Statsarkivet i Bergen, arkivet etter Stiftamtmannen i Bergen, Inr. 520, brev fra Rentekammeret 1769.

ninger ute i Europa, og flere monarker hadde satt sin ære i å samle kunnskap om innbyggerne og deres ve og vel. Innbyggerne var i seg selv en av landets viktigste ressurser, og da kunne det være hensiktsmessig å få dem kartlagt. I Danmark-Norge hadde man allerede i 1703 fått gjennomført en full folketelling, men den hadde bare omfattet Island, en del av riket. Den tellingen var kommet i stand etter lokalt initiativ og var forblitt nærmest en hemmelighet, for resultatene av 1703-tellingen på Island ble ikke publisert før i 1777.

«Kongens vilje»

Det må ha vært en forhistorie i forkant av skrivelsen i mai 1769, men denne forhistorien ligger fullstendig i mørke for oss. Den eneste begrunnelsen som ble gitt for å holde folketellingen, var at det var den unge kongen hadde et ønske om å bli «allernaadigst underrettet om Folkemængden udi sine Rii-ger».

Christian VII (1749-1808) var kommet på tronen i 1766 som 17-åring, og framstod først som en ganske begavet ung mann. Men det inntrykket ble raskt erstattet av andre og langt mindre positive. Han huskes i ettertid mest for sitt utsvevende liv og sin sinnssykdom.

Man kan tenke seg flere gode grunner for å ønske seg en folketelling. For dem som skulle tenke på forsvar og krig, var en oversikt over befolkningen nyttig, selv om man da egentlig skulle ha greid seg lenge med oversikt over

unge menn. Systemet med registrering av mannskap for hær og sjøinnrulling virker også rimelig godt etter midten av 1700-tallet, slik at det neppe var dette som var tanken bak tellingen i 1769.

For skatteinnkreverne og dem som hadde ansvaret for statens inntekter, var sikker kunnskap om alle som kunne yte skatt selvsagt overmåte viktig. Men det hadde man anstrengt seg for å holde kontroll på helt siden 1762., og det hadde utløst raseri enkelte steder. Strilekrigen i Bergen i 1765 var uttrykk for en sterk folkelig motstand,.

Mer i tråd med opplysningstidens tanker og idealer ville det være om det var bekymring for mulighetene til å håndtere en mulig forsyningskrise som lå bak. Det ble en sørgelig aktuell problemstilling allerede tidlig på 1770-tallet, da matmangel og nød gjorde det nødvendig å skaffe «forstrekningskorn» og bygdemagasiner. Da hadde det vært greit å vite hvor mange munnener som skulle mettes i de ulike landsdelene. Det var også dette som var begrunnelsen da man i Rentekammeret i sirkulære 29. september 1781 bad om oversikt over befolkningen, kornproduksjonen og kornforbruket. Sirkulæret i 1781 ledet fram til at man i 1782 laget flere lokale folketellinger i Norge.

Men heller ikke dette synes å ha vært hovedgrunnen til at man besluttet å gjennomføre en folketelling i 1769, for da skulle man ved samme anledning også ha forsøkt å kartlegge de ressursene man hadde tilgjengelige.

Bergens bebyggelse i 1768. Conrad Friderich Reichborns *Carta over Bergen* fra 1768, Amtskartsamlingen, Bergens by nr. 9, Kartverket.

Så kanskje var det bare et ønske i den nærmeste kretsen rundt kongen om å følge tidens internasjonale trender?

Hvordan?

Folketellinger kan enten bestå i produksjon av lister over dem som skulle telles, gjerne med navn, yrke, families-tilling og alder. Andre tellinger har som mål bare å skaffe tall, mer eller mindre oppdelt i undergrupper.

Folketellingen i Danmark-Norge i 1769 skulle bestå i innsamling av tall i tabeller. Befolkningen skulle deles inn

etter alder og kjønn, i 8-årsgrupper opptil 48 års alder, og alle over 48 delt etter kjønn, men slått sammen i en alderskategori. Dessuten skulle befolkningen deles inn etter stilling. Man skulle altså ende opp med to tabeller for hver tellingsenhet, som regel et kirkesogn.

Tellingen skulle finne sted tirsdag den 15. august 1769, og de ferdige tabellene for hvert enkelt distrikt skulle sendes inn seinest 31. oktober.

Kjøpstaden Bergen

Bergen var på 1700-tallet Norges suverent mest folkerike kjøpstad, og da

ordren om folketelling kom til stiftamt-
mann og magistrat, kalte de omgående
inn stadshauptmannen, som var sjef for
Borgervæpningen og hans offiserer. De
hadde lang erfaring med å gjennomføre
tellinger og innhente navnelister, enten
det gjaldt ruller over mannskaper eller
skattelister. Magistraten i Bergen så for
seg at oppgaven denne gangen skulle
løses slik de alltid pleide å organisere
det.

Bergen hadde siden første halvdel av
1600-tallet vært delt i 24 roder. Hver
rode skulle stille en tropp til borger-
væpningen, og tre roder utgjorde et
borgerkompani, som stod under kom-
mando av en stadskaptein. I Bergen
skulle hvert kompanidistrikt regnes
som en tellingsenhet ved folketelling-
en.

Kompanisjefene vandret hjem hver til
sitt, og kalte kort tid etter inn underof-
fiserene sine, de som ledet de ulike
troppene og altså hver hadde ansvaret
for en rode. Underoffiserene fikk sine
tabeller og ordre om hvordan arbeidet
skulle gjøres.

Det var neppe overraskende for myn-
dighetene at det ville komme motstand
og protester mot tellingen. Slikt var
man vant med i Bergen. Allmuen ville
lett kunne se for seg at dette tiltaket var
et nytt utspill fra myndigheter som
ønsket seg muligheter for å tre nye
skattebyrder på folket.

Ordrenekt

Sommeren 1769 kom imidlertid mot-

standen fra uventet hold. Det var teller-
ne som nektet å lystre ordre! Underof-
fiserene fortalte at de verken hadde tid
eller anledning til å bruke tiden sin på
en slik telling, og dessuten mente de at
de slett ikke hadde noen plikt til å gjen-
nomføre dette arbeidet!

Det var ikke en enkelt underoffiser
som protesterte. De gjorde det, alle
som en! Stadskapteinene kom ingen
vei, og klaget til magistrat og stiftamt-
mann. Den 6. juli ble alle innkalt til
Rådstuen. Magistraten trodde nok at
problemene ville la seg løse, men hele
dagen gikk. Underoffiserene nektet
fortsatt. De hadde utvidet argumenta-
sjonen sin og pekte på sine manglende
kunnskaper. De gav uttrykk for tvil om
sin egen evne til nøyaktighet, og dess-
uten var de bekymret for at det ville bli
ulikheter i kvaliteten på arbeidet om de
hver for seg skulle få ansvar for å gjen-
nomføre. Nei, dette fikk andre ta an-
svaret for!

De ville imidlertid stille opp om de
høyere offiserene også ble med. Da
protesterte offiserene: Nei, de hadde da
slett ingen plikt til å være med på å gå
fra hus til hus for å samle inn informa-
sjon! De var opprørt over oppsetsighe-
ten og ordrenekten. Det var helt umulig
for dem å bøye av, sa de, for da ville
deres autoritet være påført alvorlig
knekk. Sa de.

Magistraten skulle megle og innledet
med godord, uten at det gav noen beve-
gelse. Så ble man alvorlige og kom til
stadiet med trusler, men heller ikke det
gav noen løsning! Da dagen var i ferd
med å renne ut løp president Ferdinand

Anthon de Fine (1739-1807) over gaten fra rådhuset til stiftsmannen for å be ham komme. Skulle ikke hans autoritet kunne løse knutene?

Stiftamtmann Christian Petersen (1701-1775) kom anstigende, ganske sikkert med parykk og stor verdighet. Ifølge referatet var han både tydelig og «Gracieux» i sin formaning til fosamlingen. Han nådde likevel ikke fram med hjelp av dette. Så måtte også han bli alvorlig. Han påpekte pliktene og forventningene. Som tidligere offiser var han vant til at hans underordnede lystret, uten å mukke. Han kunne heller ikke begripe at offiserene nå skulle gjøre seg så kostbare. Men da han gikk, «*fantès uvilligheden udi en ligesaa høy grad da som forhen*». Møtet ble hevet og partene gikk hver til sitt. Fortsatt uten en løsning.

En rasende stiftamtmann

Allerede neste dag, 7. juli 1769, skrev magistraten et langt brev til stiftamtmannen. Over sju sider refererte de det som hadde skjedd så langt. De beklaget seg og gav uttrykk for sin store forundring! De mente de nå hadde gjort alt som var i deres makt. Repertoiret var oppbrukt, de hadde ikke mer å stille opp med. De var klare til å kaste kortene. «*Imidlertid trøster Vii Os i denne Sag at have giort, hvad Os var mueligt, da Answaret, eene og alleene maa falde paa dem, som til Dens iværksættelse have været hinderlige.*»

Konklusjonen måtte bli at det ville ikke til å bli holdt noen folketelling i

Bergen sommeren 1769! Uansett hvor sterkt Kongen ønsket det.

Stiftamtmannen svarte allerede lørdag 8. juli. Nå var han blitt rasende, og han mente han hadde funnet den underliggende årsaken til alt spetakkelet: unnfallenheten til stadshauptmann Schultz. Stiftamtmannen skriver at han hadde «tit og ofte», og både muntlig og skriftlig, hadde tatt opp dette problemet med ham. Han hadde til og med gitt ham alvorlige advarsler. Nå kunne alle se at det hadde vært uten resultater. Slik hadde det fått utvikle seg holdninger om at de underordnede kunne gjøre hva de ville, «uden tiltale og Straf». Nå mente han begeret var fullt, nå måtte noen fortelle hvor skapet skulle stå!

Stiftamtmannen var også redd «Folkets Republikanske Tenke maade ... skulle vorde Illuderet» og få innpass også hos de styrende. Han gav uttrykk for et håp om at stadskapteinene «ved nøjere Efttertanke havde justert Billigheden og Formodenheden» og at de hver for sitt kompanidistrikt ville sørge for å få ordren utført. Skulle det likevel være umulig bad han Magistraten finne alternative måter å gjennomføre tellingen og han advarte mot konsekvensene av den «begyndte Stridighed og modvillighed». Han truet med å skrive til selveste Kongen.

Stadshauptmann Lyder Schultz overlevde likevel stiftamtmannens misnøye i 1769. Schultz var født i Bergen i 1706, og tok borgerskap som kjøpmann allerede i 1727. Han må ha tjent penger, for han kjøpte seg etter hvert

Designation
Over de som henhører under Bergens Fæstning

Nr	Navne	Ålder
1	Generalmajor og Kommandant Frederich von Koss, gammel Børnstruend	
2	Ministerialen Marschalck og Kjøbmand Wider	
3	Konsten Nicolaiten	40
4	Maria Frederica	15
5	Christina Christensdatter	25
6	Anna Margretha Olvathen	22
7	Erasmus Christensdatter	18
8	Leit. Kommandant	18
9	Madne Olsen	23
10	Anders Andersen	28
11	Regiments Lieutenant, Capitain Johan Christoffersen, som Prædiker, Johan	
12	Leit. Major, Maria Wilhelmsdatter	11
13	Mars. Juvall, som Johan Carl Bechholdt	35
14	Leit. Major, Karen Røed, Datteren	10

Bergenshus
30te Septr 1769

F. Koss

Designation Over de som henhører under Bergens Fæstning. Generalmajor Koss 30. september 1796. Kilde: Bergen byarkiv, arkivet etter Bergen magistrat, brev 1769

fra sin bestilling, henvisste han til sin til «alder og svakhet».

Noen av offiserene og underoffiserene begynte nok å føle et ubehag ved presset. Det ble en splittelse. Ved enkelte tropper sa man seg villige til å stille opp, mens andre fortsatt slett ikke ville, så sant ikke alle offiserene ville ta sin del. I lys av stiftamtmannens raseri måtte offiserene komme dem i møte.

Så da tirsdag 15. august 1769 opprant, vandret offiserer og underoffiserer rundt fra hus til hus i Bergen og hentet inn tall til tabellene.

Generalmajor Frederich von Koss, som var kommandant ved Bergenshus festning, ville selv gjennomføre tellingen på egen grunn, og leverte fra seg to lister med navn, stilling og alder. Den ene gjaldt

hans egen husholdning, den andre de slavene som satt på festningen 15. august 1769. det er de to eneste navnelistene vi har fra tellingen i Bergen dette året. Fra enkelte sogn og prestegjeld

titler som kommersråd og justisråd, og han ble utnevnt til stadshauptmann og sjef for borgerværningen. Da han 16. september 1773 omsider søkte avskjed

TABELL

over *Bergens* Kioffskad under *Bergens* Stiff
 de uti Tjeneste værende fødte Ryttere, Dragoner, og Soldater, samt de ved Nationale faabel som fødte
 Regimenter staaende Under-Officerer og Tambourer, før deres egne Personer undtages, men deres Hustru og Børn iberegnes)
 saaledes som dets Tal efter hvers Alder befandtes at være den 15de Augusti 1769.
 nemlig:

Over (Over) (Age) (Dage)	Sex.	1 Rubrique.		2 Rubrique.		3 Rubrique.		4 Rubrique.		5 Rubrique.		6 Rubrique.		7 Rubrique.	
		fra 8 til 14 år	fra 15 til 24 år	fra 16 til 24 år	fra 25 til 34 år	fra 26 til 34 år	fra 35 til 44 år	fra 45 til 54 år	fra 55 til 64 år	fra 65 til 74 år	fra 75 til 84 år	fra 85 til 94 år	fra 95 til 104 år	fra 105 til 114 år	fra 115 til 124 år
		Mandsf.	Frøentimmer	Mandsf.	Frøentimmer	Mandsf.	Frøentimmer	Mandsf.	Frøentimmer	Mandsf.	Frøentimmer	Mandsf.	Frøentimmer	Mandsf.	Frøentimmer
		113	139	117	93	80	99	88	97	90	105	63	78	119	107
		190	138	125	110	80	89	78	134	88	127	70	91	159	106
		112	129	94	80	61	83	70	130	70	110	63	66	99	194
		130	123	132	143	64	118	93	150	138	192	87	113	101	360
		97	123	77	62	43	89	29	109	76	89	49	59	99	130
		117	113	144	117	92	147	108	106	75	130	70	98	114	103
		133	94	110	80	93	79	83	130	62	96	60	73	110	107
		162	119	136	135	103	113	178	111	135	100	66	83	147	178
Summa		1319	1170	914	800	610	821	763	1127	706	1034	532	671	1100	1978

Recapitulatio.

Recapitulatio.		Af det medstaaende fulde Tal 6074 Mandf. og 7661 Frøentimmer, henføre til efterstaaende Nummere, nemlig:		Mandsf.	Frøentimmer
1	Rubrique.	1319	1170		
2	...	914	800		
3	...	610	821		
4	...	763	1127		
5	...	706	1034		
6	...	532	671		
7	...	1160	1978		
Summa.		6074	7661		
		1) Rang- og Vershære, Juhl- og alle andre Kongelige Væbente med deres Hustru og hos sig havende Børn		221	279
		2) Vælligheden, samt Rette- og Skole- og Væbente, saa og Studentere, med deres Hustru og hos sig havende Børn		165	90
		3) a) Afstaaende og Bistæder, iberegnet dem, der med Tilladelse ere i Saheten eller paa Rejse, med deres Hustru		499	415
		og b) Deres hos sig havende Børn		379	330
		4) Fabriquerer og Handverker, samt deres Svogne og Værdvænge, med deres Hustru og hos sig havende Børn		1598	1145
		5) Andre Bergere og skaaaine Indbyggere som ikke under forestaaende 1. 2. 3. og 4. s. ere benevnte, med deres Hustru og hos sig havende Børn		1049	1630
		af den Rubrique 913 Mandf. og 853 Frøentimmer			
		af de 608 768			
		af de 445 695			
		af de 187 364			
		af de 86 101			
		af de 106 871			
		6) Alle usigte			
		7) Alle Tjenestefolk og Dag-Vædere		213	353
		8) De uti denne Kioffskad hjemmeførende, som med Pass paa nogen Tid ere paa Udenrigs Rejse og henføre til de under 1. 2. 4. 5. 6. og 7. s. benævnte Stænder		6	7
		9) Hofstalds-Remmer samt andre Banseer, geberetlige og Afvæbende Vershære		134	513
		tiffammen		2440	3714
		Summa.		6074	7661

Bergens Raad, som d. 2den Octobris 1769.

Enferm med de sig skaaende fra Høi- og Capitainens, indkomne journaler, tabeller, Indtænk.

Stadshövdingen *Wijø* *Sten* *Sten*

Ferdigfylt tabell over Bergens befolkning i 1769, datert 2. oktober 1769. Kilde: Statsarkivet i Bergen, Statistiske tabeller 1765-1825.

rundt om i landet eksisterer det navnelister.

Resultatene

Allerede 17. august kunne «Nordenes», «Nye-Almindings» og «Kors-Kircke-Almindings» kompanier sette opp sine tabeller, og i dagene etter fulgte de andre kompaniene etter. Allerede 2. oktober, i god tid før fristens utløp, kunne magistraten summere tallene for hele Bergen. Ifølge deres optelling hadde byen 6074 menn og 7661 kvinner, når man holdt de fritatte soldatene utenfor.

Tabellene fra Bergen ble innen fristen sendt over til Rentekammeret, som imidlertid måtte vente til langt over frist på de siste tabellene fra andre steder i Norge. Stiftamtmann G.C. Oeder (1728-1791), botaniker, statsøkonom og dr. Med., fikk jobben med å behandle og summere. Han klaget over en møysommelig prosess, og var i ferd med å bli en gammel mann før han publiserte tallene i 1786, 17 år etter at arbeidet var startet. Det som måtte ha vært avgjørende for å iverksette det store arbeidet, hadde rimeligvis tapt sin verdi i mlomtiden. Heller ikke lokalt var resultatene av tellingen gjort kjent, slik at flere som var interessert i opplysninger om folketall i deler av Norge, måtte holde sine egne tellinger.

Ifølge summeringen til Oeding skulle Norge 15. august 1769 ha hatt 723 618 innbyggere.

Det er kommet kritikk mot folketellingen i 1769. Tidspunktet, midt i au-

gust, er blitt regnet som lite gunstig, siden mange mennesker måtte antas å ha vært på reise. Innsamlingsmetoden gav liten eller ingen anledning til å kontrollere. Ingen folketellingen vil kunne ants å få med alle personene, og i den fra 1769 kan vi nok trygt regne med at minst 5 % av befolkningen er falt utenfor.

Danmark gjennomførte en ny folketelling i 1787, mens man i Norge måtte vente helt til 1. februar 1801 for å få en ny telling som dekket hele landet. I den tok man med navn, og fra den er listene bevart for nesten hele landet.

Deretter kom det folketellinger hvert tiende år fra 1815 til 1875, de fleste bare med innsamlede tall, men ikke bare for menneskene, men også ressursene. Tellingene i 1865 og 1875 tok med også navn, alder, stilling og fødested.

I 1885 ble tellingen gjennomført bare for byene, og man hadde bestemt at Norge skulle følge flertallet av andre land, som gjennomførte sine tellinger ved utgangen av hvert tiår. Så da ble det ved utgangen av 1890, 1900, 1910 o.s.v. det ble holdt folketellinger. I 1940 var det krig, og derfor ble den tellingen utsatt til 1946, før man igjen kunne følge hovedmønsteret fra 1950 til 1980. Så hadde vi en telling i 2001 med hovedvekt på opplysninger om bolig, mens den statistiske kontrollen med oss er tiltrodd folkeregisteret.

Cykleklubben Henie.

Fra venstre: Steven Hatley, Jonathan Sølberg, Ole Johnny Sølberg, Jon Heine Heie, Ronny Tollehaug, Even Hægland, Monica W. Ramsvik, Bjørn Knutson, Christoffer Velsvik, Eivind Skaftå, Leif Erik Garvik, Rune Sævreid, Samund Nordang, Erik Magnussen, Edvard Ramsvik og Rudi Heilund.

*Cato Norbeck etter
NM-seieren*

Postadresse:
Statsarkivet i Bergen
Arstadveien 22
5009 Bergen
Tlf: 55965800

epost: statsarkivet.bergen@arkivverket.no
digitalarkivet@arkivverket.no

Internett:
<http://www.arkivverket.no/bergen/om.html>
<http://www.digitalarkivet.no/>

De siste utgavene i denne serien:

